

05
4670

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 2 (173)
VEEBRUAR
1 9 3 5

SISUKORD

	Lhk.
1. Sm. Miczkievicz-Kapsukas	1
2. <i>H. P.</i> — Kaks põhiseadust — kaks maailma	2
3. <i>J. Reesen.</i> — Pätsi-Laidoneri faschistliku diktatuuri sise- ja välispoliitika	6
4. Ülevaade Eestis põranda all ilmunud kirjandusest	11
5. <i>A. Jakobson.</i> — Sotsialismi ehitustöö võitude ülevaatuselt	14
6. <i>A. Maurer.</i> — Kasvab sotsialistlik jõukus	20
7. <i>E. K.</i> — Lühikesi andmeid suurest tööst N. Liidus	26
8. <i>A. R.</i> — Valge Eesti elupäevad. — 1935. aasta jaanuarikuu kroonika	29

KLASSIVÕITLUS

Nr. 2 (173)

V e e b r u a r

1935

Sm. MICKIEVICZ-KAPSUKAS

17. veebruaril kell 0,55 suri Moskvas Kominterni täidesaatekomitee liige ja Leedu Kommunistliku partei juht sm. Mickievicz-Kapsukas. Seltsimees Kapsukase surm on raskeks kaotuseks mitte üksi Leedu Kommunistlikule parteile ja töörahvale, kelle juht ta oli, vaid on ühtlasi raskeks kaotuseks ka kogu Kommunistlikule Internatsionaalile, esimeses järjekorras Poola ja Baltimaade sektiioonidele, kelle otsekoheseks juhatajaks ta oli.

Sm Mickievicz-Kapsukasega kaotas ka Eestimaa Kommunistlik partei ja Eestimaa töölisteklass oma parema sõbra. Sm Kapsukas võttis kõige lähemalt osa Eestimaa

Kommunistliku partei tööst ning aitas tal rea aastate vältel oma töös leida õiget leeninlikku-staalinlikku liini. Kõige raskeimatel silmapilkudel aitas sm. Mickievicz-Kapsukas, kui tõelik enamlane, kui tõelik revolutsionäär, parteil raskustest välja pääseda ning õiget joont pidada.

Sm Mickieviczi surm lõi Kominterni ridadesse sügava augu. Kaotus on suur. Kuid see kaotus kohustab meid veel kindlamini liituma Kominterni lipu alla, veel suurema energiaga võitlema Kominterni juhtimisel, tema suure juhi sm. Stalini juhtimisel üleilmse Oktoobri eest.

Grupp seltsimehi.

*

Sm Mickievicz-Kapsukas astub Leedu revolutsioonilikku liikumisesse juba enne 1905. aastat. 1905. aastal on ta Leedu tööliste üldstreigi juht. Samal aastal areteeritakse ta tsaarivalitsuse sandarmite poolt ühenduse Mariampoli soldatite ülestõusu ettevalmistamisega. Tal läheb välise kaasabiga korda põgeneda, ja uuesti astub ta võitlusesse. Ta on Leedu sotsiaaldemokraatliku partei keskkomitee liige ja töötab partei lehe toimetajana.

1906. aastal satub sm. Mickievicz-Kapsukas uuesti vangi. Kolm aastat ootab ta vangimajas kohtuotsust, mis ta 1909. aastal sunnitööle mõistab. Sunnitöö järele saadetakse ta Siberisse asumisele. Siberist põgeneb ta Austriasse, Galiitsiasse, kuhu jääb imperialistliku sõja alguseni. Ka siin ei katkesta ta sidet revolutsiooniliku liikumisega. Ilmasõja algul põgeneb ta Schotimaale ning jätkab seal revolutsioonilikku võitlust, olles leedu sotsiaaldemokraatlike ajalehtede „Rankapelnise“ ja „Sotsiaaldemokrati“ toimetaja. Ta peab halastamata võitlust leedu sot-

siaal-isamaalastega. Sõja ajal läheb Mickievicz-Kapsukas Ameerikasse ja jätkab siin jälle aktiivselt revolutsioonilikku tööd leedu tööliste keskel, pidades võitlust leedu sotsiaal-isamaalastega. Ameerikast püüab ta sidet luua Leeduga ja seda võitlust ka Leedumaale üle kanda.

Peale Zimmerwaldi konverentsi ühineb sm Mickievicz-Kapsukas Zimmerwaldi pahempoolsetega.

Peale veebruarirevolutsiooni tuleb ta Venemaale ja asub Peterburisse; võtab siin osa enamlaste võitlustest. On Leedu Sotsiaal-demokraatliku Tööliste (enamlaste) Partei keskbüroo liige. Peale oktoobrirevolutsiooni määratakse ta Leedu asjade komissariiks. 1918. a. lõpul läheb ta Vilnosse, mis selkorral Saksa okupatsiooni all oli, korraldab ja juhhib seal võitlust Saksa okupantide vastu nõukogude võimu eest. Kui Leedus revolutsioonilik tööliste ja talupoegade valitsus luuakse, valitakse sm Mickievicz selle valitsuse esimeheks ning määratakse hiljem Leedu Nõukogude valitsuse rahvakomissaride nõukogu

esimeheks. Leedu ja Valgevenemaa Nõukogude Vabariikide ühinemise järel määratakse ta Leedu ja Valgevenemaa Nõukogude valitsuse rahvakomissaride nõukogu esimeheks. Pärast nõukogude võimu langemist Leedus jääb sm. Mickievicz-Kapsukas, vaatamata rasketele tingimustele ja terrorile, Leedusse põranda alla töötama (1920—1921).

1918. a. saadik, s. o. Leedu Kommunistliku Partei asutamisest peale, on sm. Mickievicz vahetpidamata Leedu Kommunistliku Partei keskkomitee liige olnud.

1919. a. valitakse ta Venemaa Kommunistliku (enamlaste) Partei keskkomitee kandidaadiks. Selle järele koopteeritakse

ta keskkomitee liikmeks (1924. a.). Kominterni V kongressil 1924. a. valitakse ta Kominterni täidesaatekomitee kandidaadiks ja Kominterni VI kongressil 1928. a. Kominterni täidesaatekomitee liikmeks.

Raske haiguse peale vaatamata töötas ta energiliselt ja väsimatult vastutavatel kohtadel Kominterni täidesaatekomitees.

Sm. Mickievicz-Kapsukas oli kindel ja väsimata enamlane, võideldes väsimatult ja kindlalt Kommunistliku Internatsionaali leenilik-staalinliku liini eest, ja seesuguse kindla ja ennastsalgava enamliku võitlejana jäägu ta elavaks eeskujuks meile kõigile, kes jatkame võitlust Kominterni lipu all, Lenini lipu all sm. Stalini juhatusel.

H. P.

Kaks põhiseadust — kaks maailma

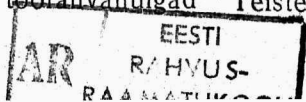
Ligikaudu ühel ajal astusid välja kaks valitsuse juhti, et kõnelda põhiseaduse muutmise küsimuste üle: 16. jaanuaril esines Eesti riigivanem *K. Päts* riigi- ja omavalitsuse teenijate ees kõnega, milles ta Eesti riigikorra vajalikkude muudatuste ja uue põhiseaduse loomise kavatsuste põhijooned ette tõi, ja 6. veebruaril esitas Nõukogude Liidu rahvakomissaride nõukogu esimees sm. *Molotov* VII üleliidulisele nõukogude kongressile NSV Liidu põhiseaduse muutmise põhijooned, nagu ÜK(e)P veebruaripleenum nad, sm. *Stalini* algatusel, oli üles seadnud. On kahtlemata väga huvitav mõnda põhimist joont neist esinemistest kõrvuti — õigem oleks küll ütelda: vastamisi — seada (põhiolulikul käivadki nad ju risti üksteisele vastu). Mitte ainult sellepärast, et nad meile nagu kristalliseeritult kahe ilma vastaspoolsust, kahe ilma — kapitalistliku ja sotsialistliku ilma — vastaspidist arenemisjoont tõestavad, vaid eriti ka selleks, et näidata, missugune vahemaa on tekkinud Nõukogude Liidu vahele ja Eesti vahele, mille lõpuliku lahkuamisakti 15. aastapäeva (Tartu rahulepingu allakirjutamine) meie alles neil päevil (2. veebruaril) mälestasime. Viisteistkümmend aastat on riikide ja rahvaste arenemise ajaloos õige lühike ajajärk, kuid just seda enam kriipsutab alla see vahe, mis nimetatud kahe riigi korra ja valitsuse vahel on kasvanud, vahet kahe maailma vahel, selle vahel, kuhu ühe, kuhu teise maailma areng laialised töörahvahulgad

on viinud ja edasi viib. See kõrvuseadmine kõneleb aga Eesti töörahvale ka sellest, mis ta seega on kaotanud, et imperialistlik jõud Eesti, 15 aastat tagasi, Nõukogude Venemaast lahti kiskus. —

Nii üks kui teine aruanne algab põhjendusega: *mis* põhiseaduse muutmisele on viinud, missugused asjaolud seda muutmist vajalikuks teevad. Ja otse neist esimestest põhjendusesõnadest peale satume kahele risti vastupidi käivale arenemistele, kahte erinevasse maailma.

„Kui meie need nähted — kõneleb is Päts —, mis riikide- ja poliitikaelus viimasel ajal ilmsiks tulevad, kõrvu seame, kas ei saa meie siis niisuguse pildi, et meil ei ole tegemist majandusliku kokkuvõtte tagajärgedega, vaid et *meie elame läbi suurt murdeaega*? ... Meie ühiselu ei seisa koos ainult majanduslikust küljest, vaid temas on seotud majanduslik, vaimne ja kultuuriline külg tihedate sidemetega. Kui see side, mis nende vahel aastasadade kestel loodud, lõdveneb, siis kannatab selle all terve ühiselu... Nüüd oleme hingeliselt telseks muutunud ja oleme riiklikud korraldused võtnud arvustuse alla, oleme võtnud vaatuse alla kõik endised kombed ja kujud, kuidas oleme elanud...“ („Pvlt“ nr. 17, 17. jaanuarist 1935.)

Kui see kodanlise ideoloogia „side“ majanduse, vaimuelu ja kultuuri vahel lahti harutada, siis ei tähenda see muud midagi, kui et ühiskonna majanduslik aluspõhi, valmistamisjõudude areng, praeguse ühiskondliku pealisehituse, vaimu- ja kultuurielu — ja is Päts loeb siia hulka ka poliitilise pealisehituse („riiklikud korraldused“) — *edasikestmise võimatuks teeb*. Teiste sõnadega: kodanline ühiskondlik

Ar 935 P
Klassivõitlus

kord on oma sisemistes vastuoludes sinna- maani jõudnud, kus aluspõhi pealisehituse põhjalikku muutmist nõuab, kus „sotsiaalse revolutsiooni ajajärk“ peab algama, nagu Marx oma „Majanduseteaduse arvustuse“ eessõnas ütleb:

„Oma arenemise teatud astmel satuvad ühiskonna materiaalsed valmistamisjõud vastuolusse maksvate valmistus-vahekordadega, ehk — mis ainult õigus- teaduslik väljendus samale on — omanduse-vahe- kordadega, mille piirides nad sinna maani on arene- nud. Valmistamisjõudude arendamisvormidest muu- tuvad need vahekorrad nende jõudude kütteks. Siis algab sotsiaalse revolutsiooni ajajärk.“

On muidugi arusaadav, et kodanline, fashistlik riigijuht seda marksistlikku aja- loo-analüüsi tunnustada *ei või*, aga absoluutselt mitte midagi muud tema kate- gooriline seletus ühiskondliku pealisehi- tuse ning selle majandusliku aluspõhja vahelise „sideme“ katkemisest ning pea- lisehituse põhjaliku ümberehitamise vaja- dusest ei sisalda. Tähendab: kodanlise poliitikamehe kodanlise ideoloogia keelest proletariaadile arusaadavasse keelde tõlgi- tuna konstateerib Pätsi seletus kodanlise ühiskonnakorra pankrotti. Et is Päts isiklikult, kui kodanlise võimu esindaja, seda pankrotti tunnustada *ei taha ega või*, see ei muuda tema tunnustuse ühis- kondlikku ja ajaloolikku sisu.

Järelikult on põhiseaduse muutmise ja riigikorra ümberkorraldamise vajadus Ees- tis tingitud ühiskondlikkude vastuolude väljapääsmata ümmikust, mis sunnib uutest riigikorra vormidest — käesoleval juhtu- mil fashistlikust diktatuurist, nagu alamal näeme — pääseteed otsima.

Mida näeme, sellevastu, Nõukogude Liidus?

„Miks seati küsimus muudatuste tegemisest meie põhiseadusesse üles?“ — küsib sm. Molotov oma aruande algul, ja vastab: „Esiteks sellepärast, et 1918. aastast saadik, mil Lenin nõukogude põhisea- dusele aluse pani, ühiskondlikkude jõudude vahe- kord meie riigis põhjalikult on muutunud, iseäranis pealeseda kui ühiskondliku omanduse põhimõtte nii linnas kui maal võitis. Ja, teiseks, sellepärast, et aeg käte on jõudnud, mil meie nõukoguliku demo- kraatsi lõpuni võime hargestada ja vastavalt sellele meie valimissüsteemi muuta.“

Ja sm. Molotov näitab edasi, kuidas nõukogude põhiseaduse lipu all siia maani sotsialismi ehitusetööd võidurikkalt on edasi tehtud, kuid nüüd

„peame tunnustama, et selle põhiseaduse üksikud osad vananenud on, kuivõrd sotsialistlik ehitusetöö 1918. aastast saadik määratusuure sammu on edasi astunud. On võimata mitte näha, et nõukogude põhiseaduse tekstis hoopiski mitte vastukaja ei ole leidnud — ja ei võinudki leida — need määratu- suured muudatused maa majanduslikus ja sotsiaal- ses struktuuris, mis viimastel aastatel on maad leidnud.“

„Nimelt sellepärast peab meie põhiseadus koos- kõlasse viidama klassijõudude praeguste vahekorda- dega ja kõigepealt muudetama vastavalt sotsialist-liku ühiskondliku omanduse põhimõtete täielikule võidule meie riigis.“

Millest kõnelevad need lühikesed välja- võtted Nõukogude Liidu põhiseaduse muu- datuste eelduste ja põhjenduse põhiolust? Risti vastupidi sellele, mida kuulsime Ees- tist is Pätsi põhjendustest, kuuleme siin määratusuurtest edusammudest, kuuleme mitte seda, nagu Eestis, et arenemine se- nise põhiseaduse alusel umbkotti on vii- nud, vaid et endise põhiseaduse alusel ja nimelt selle põhiseaduse eesmärkide sihis *määratusti on edasi jõutud*, nii et nüüd senise põhiseaduse piirid *kitsaks* on jää- nud, et ühiskondlikkude jõudude kasvle vastavalt ka põhiseaduse enese piire *laien- dada* tuleb, ja nimelt samas, *endises sihis edasiarenemise veelgi suuremaks võimal- damiseks*. Järelikult on need *sotsialist-liku ehitusetöö hüglavõidud*, mis põhisea- duses muudatusi vajavad ja nõuavad — veel suuremate võitude saavutamise ees- märgiga.

Kas tarvitseb meil eraldi veel alla kriipsu- tada — see peaks iseenesest selge olema —, et Eesti proletariaat, kui ta 15 aastat ta- gasi poleks vägivaldselt Nõukogude pro- letariaadi küljest lahti kistud, tänapäev ühes kogu Nõukogude Liidu proletariaa- dige neidsamu sotsialistliku ehitusetöö võitused oleks pühitsenud ja nende põhjal põhiseaduses muudatusi teostanud — nende fashistliku diktatuuri ümmiksispleemiste ase- mel, mida is Päts oma põhiseaduse-kõnes kuulutas, ja mis töolisteklassile, kogu töö- rahvale Eestis, aina uusi koormatusi, uusi õiguste kärpimisi, uusi okaspiitsu tähen- davad. Nagu kohe näeme, kui kavatsatud muudatuste põhiolu lähemalt vaatleme.

Missugused on siis põhijoontes need muudatused, mida Pätsi kavatsused ette kuulutavad? Nad vastavad, loomulikult, sellele ümmikule, millesse kapitalistliku ühiskonna areng on sattunud, kuhu ühis- kondlikkude jõudude vastuolud selle ühis- konna on viinud. Oli aeg — 19. sajand ja 20. sajandi algus —, mil kodanline ühis- kond demokraatia ja parlamentarismi tähe all arenes. Selle arengu, kodanliste par- teide arengu, parematel aastatel, kui ko- danlus veel ühiskondliku edu kandja oli, seisis nende parteide lipukirjaks demokraa- tia (olgugi kodanline) üldise, otsese, üht- lase ja salajase valimisõiguse ja hääleta- mise nõudega, kui poliitilise võitluse juht- sõnaga. Kodanlus oli veendunud, et ta hulgas enda järele tõmmata suudab, sest

ta oli kindlal arvamisel, et tema oma tahe hulkade tahtega kooskõlas on, ja ta väljendas seda oma veendumust valimissüsteemi demokratiseerimise nõudmisega.

Ka eesti kodanlus kehtis oma võimu mesinädalatel, kui ta asutas kogus, viisteist aastat tagasi, oma esimest põhiseadust koostas, seda kodanlise demokraatia lippu, uskudes ja kinnitades, et ta selle lipu all noore riigi õnnele ja õitsele viib. Oleks võinud arvata, et seesuguses noores ja noore kodanlusega riigis demokraatial pikem eluiga võiks olla, kuid ainult vähe kapitalistlike riike on enne Eestit oma demokraatiaga sedavõrd läbi põlenud, et nad avalikult fashistliku diktatuuri järele haaravad, selles oma viimast päästeankrut näevad, olgugi, et arengu hoosihit neid kõiki sinnapoole viib.

„Viimasel kahel aastakümnel on seisukord (demokraatia suhtes — H. P.) põhjalikult muutunud. Paljudel ei ole enam endist veendumust kapitalistliku korra jõusse. Kodanliste klasside sügav ärevus homse päeva pärast kasvab. Keegi ei mõtle enam mitte ainult kodanlis-demokraatlike vabaduste ja õiguste talendamisele, vaid ka nende alalhoidmisele mitte. Isegi kodanlisele demokraatiale ja kodanlisele parlamentarismile lepitamatult vaenulik fashism läheb laialt moodi...“ (Molotovi aruandest.)

Oma noorusele vaatamata — võib olla, osalt selle mõjulgi — on eesti kodanlus sel fashismi teel juba silmapaistvalt edasi jõudnud, ja is Päts kuulutab avalikult demokraatiasurma, vanaduse nõrkusest, Eestis. Ta seletab:

„Isegi Inglismaal, kus aastasadu on püsinud väljakujunenud kindel demokraatlik kord, näeme nüüd uute teede ja radade otsimist. Inglismaa, kus peaministri nimetamine tähendas ka riigivalitsuse juhi nimetamist, on lahkunud endise korra juurest ja

Inglise riiki juhib nüüd mitte parlamendi enamus juht, vaid juht, kelle seljataga ei seisa sugugi enamus...

Aga vaatame edasi riike, kus seni on riik kindlalt juhitud parlamendiga eesotsas, mis nüüd on varjusumas. Vaatame Saksamaad. Seal kutsutakse rahvaesindus kokku ainult siis, kui midagi uut on ütelda. Itaalias on samuti rahvaesindus kadunud, ja tema asemele on uued seltskondlikud organisatsioonid ja võimud astunud. Nii näeme, et isegi Ameerika, kus rahvaesindusel nii suur võim oli, et isegi Ameerika on annud oma võimu riigipresidentide kätte. Et uuesti riigikorda korraldada ümber, ei jää ta peatuma millegi ees...“

Ja lõpuks hüüab is Päts:

„Kui meie tahame oma riiki ja rahvast edasi viia, siis peame oskama hinnata seda, mis meie ümber sünnib!“

See on ju selgemini kui selgesti üteldud: ka meie peame omal fashistliku korra, Saksamaa ja Itaalia eeskujul, maksma panema. Teist ei saa siit keegi välja lüüa. Ja kui Päts edasi vigurdab ja väänleb, et

„Valitsus ei ole ilalgi, ei üheski oma otsuses niisugusel seisukohal olnud, et ta on tahtnud mingisugust diktaatorlikku korda luua või kellegile isikule suuremat võimu anda, kui see meie riigis praeguse põhiseaduse järele maksev on —“,

siis peab ta ometi kohe siinsamas juurde lisama:

„Kui need õigused suured ja laiad on, siis on see seega seletatav, et seda põhiseadus lubab, ja et see praegu hädatarvilik on.“

Lihtsamal keeles tähendab see: meie ei taha võimu rohkem kui seadus lubab, aga seadus lubab meid diktaatorlikult valitseda, ja meie peame seda tarvilikuks teha. Ja selle põhjendamiseks seletab is Päts, et demokraatia juba „niikaugele“ olevat läinud, et see riigi valitsemisele raskusi tegevat! Ei leidvat enam riigijuhte, kes valitsemiseks küllaldaselt oleksid ettevalmistatud! Ja majandusliku elu olevat demokraatia kah — „aluspõhjani“ viinud, teiste sõnadega — pankrotti ajanud! Kõige selle tagajärjel

„jõudis meie riigikord 15 aasta jool sul niikaugele, et ta seda aukartust ei äratanud, mis ta äratama pidi; ja siis jõudis niikaugele, et meie rahva üle käis nagu suur maruhoog, ning katsuti tuua uusi põhimõtteid.“

Is Pätsi seletus, nagu oleks kodanlus oma demokraatia täiuseni viinud, ja et ei olevat

„mingeid kodanlisi vahesid, vaid kõik on üheõiguslised, ja kõik on ühesuguselt õigustatud riigitegevusest aktiivselt osa võtma —“,

see is Pätsi seletus on igatahes kõige jõhkram demagoogia; sest is Päts teab küll kõige paremini, missugune Eestis tööliste „üheõiguslus“ ja „riigivalitsemisest osavõtmise õigus“ on: see „õigus“ seisab selles, et võlla all tööline silmuses kõie ühes otsas kõlgub, kuna timukas teist otsa alaspidi rebib. Ja valimistel on töölistel ainult „õigus“ omale timukaid valida nende kandidaatide hulgast, keda kodanlus selleks heaks arvab esitada — tööliste oma kandidaadid rändavad juba enne trellide taha, kui nimekirjagi satuvad. Ja kaugelki kõikidel kodanlistel maadel ei ole paberilgi see „ühesugune õigus“ maksma pandud; terve rida riike, isegi niisugused maad, nagu Prantsusmaa, Itaalia, Belgia, Hollandi, rääkimata Jaapanist, Argentiinast, Jugoslaaviast, Grekast jt, ei ole naisterahvastele üldse veel „jõudnud“ valimistel hääleõigust anda!

Kuid is Pätsil oli nimelt tarvis „tõestada“, et demokraatia pankrotti on viinud, et „enam valitsejaid ei leia“, ja sellepärast vaja on uusi valitsemisvorme, uut riigikorda leida. Ja siis laseb is Päts läbi sõrmede kõik need uued vormid ja

viisid, et Eestile kõige kohasemat välja valida, et luua uus põhiseadus,

„mis ei ole mitte ära kirjutatud teiste riikide seaduste järele, vaid mis on veri meie verest ja ihu meie rahva ihust“.

Kes peaks küll suutma seesuguse põhiseaduse välja mõelda, mis „kõik ühe katuse alla“ viiks, kus „võidaks sõbralikku koostööd teha“, kus tall ja tiiger rahulikult murul mängiksid ja kapitalistid proletaarlastega sõbralikult kurni lööksid? Is Päts loeb üles:

„esiteks — need vabadussõja kangelased, kelle rinda ehib vabaduserist; teiseks — meie vabatahtlikud riigikaitse organisatsioonid (kaitseliidu sängarid — H. P.); siis edasi: meie ülikooli esindajad, meie kohtute esindajad, meie kiriku esindajad, ja alles lõpul ka need, keda rahvas valib —“ välja arvatud muudugi need, keda töölised tahaksid valida...

Juba see loetelu näitab, mäherdune see uus põhiseadus tuleb: kümne kõige jõhkrama töörahvavaenlase vastu tuleb vast üks „rahva“ poolt valitu, ja seegi hallparunite või väikekodanluse ridadest! Lühidalt: see on viimasegi paberlise demokraatiahilbu puruksrebestamine ning alasti klassidiktatuuri kindlustamine, kusjuures seda diktatuuri kõige tagurlikumad kihid teostavad: „vabaduse“risti rüütliid, kaitseliidu jäärad, papid, kohtulikud töörahva-kaagitajad ja teised kodanluse mustemad kihid, keda suurokapital lagedale saadab. Ja ühiskond ise tuleb ümber organiseerida:

„Meie peame oma rahvast organiseerima suurte elukutsete järgi... Põllumees seisab oma organisatsioonis, käsitöölaine omas, kaupmees oma organisatsioonis. Ja need kõik peavad tundma, et nad on üks suur pere...“

Nii siis — fashistlikud korporatsioonid kõige puhtamal kujul. Ja is Päts lisab diktaatorlikult juurde:

„Ma tahan talle päris avalikult ja kindlalt öelda, et senikaua, kui meil ei ole jõudnud lõpuni niisugune seltskondlik organiseerimine, ei tule kokku riigikogu, ega võeta ette valimisi.“

Seega: demokraatia arve on lõpulikult likvideeritud ja — kriips all. Tulevad fashistlikud korporatsioonid ja fashistlik diktatuur, mida teostab Mussolini ja Hitleri suurte eeskujude järele isand Päts. —

Tõepoolest, kas ei ole see otse täpselt sama, mis ütles oma kõnes sm. Molotov:

„Kõigil kapitalismi maadel läheb arenemine viletsalt kodanliselt demokraatilt avalikule ja piiramata vägivallale, mida teostavad kapitalistide ladvakihid. Riigiparaat kasvab ühte härrade kapitalistide valitsevate organisatsioonidega (Eestis korporatsioonidega — H. P.), ja demokraatia viigilehekeseid heidetakse kõrvale.“

Ei ole Eestigi pääsenud kapitalistlikkude riikide üldisest saatusest.

Mida näeme samal ajal Nõukogude Liidu? Missugusel sihil areneb siin põhiseaduse muudatus?

Juba 1934. aasta nõukogude valimistel oli hääleõiguslisi kodanikke 91 miljonit, neid, kellelt hääleõigus ära võetud, s. o. töörahva otsekoheseid vaenlasi: endised politseinikud, sandarmid, papid jt, umbes 2½ miljonit. See tähendab, et peale töörahva ka osa endiseid kulakuid ja teisi töörahva kurnajaid oma hääleõigust kaotavad. Ja nüüd edasi:

„Samal ajal, kui kõik uued kodanliselised elanikkude valimisõiguse jäänused likvideerivad (vaata: Eesti! — H. P.), läheb Nõukogude Liit ikka lähemale üldise valimisõiguse igasuguste piiramiste täielikule kaotamisele“ (Molotov).

Nõukogude VII kongressil vastuvõetud muudatused viivad N. Liidu põhiseaduse sellele eesmärgile tuntavalt lähemale, ja nimelt järgmistele sammudega:

Esiteks: mitmeastmeliste valimiste asemel seati otsekohesed valimised kõikidesse nõukogudesse, algades küla ja linna nõukogudest kuni Nõukogude Liidu kesk-täidesaatekomiteeni.

Teiseks: kõikide valimiste üheõiguslikteks muutmine. Siiani oli valimistel töolisteklass eesõigustatud seisukorras, mis tingitud oli revolutsioonija vahetõrkest. See ei olnud mingi põhimõtteline seisukoht, vaid revolutsiooni praktika oli selle seisukorra loonud, kuna ta töölisi palju kiiremini organiseeris kui talurahvast, kelle hulgas pealegi kulakutel veel suur mõju oli. Nüüd, kus talurahvas põhimõtteliselt oma väikeomanduslikult aluselt on lahkunud ja kolhoosides sotsialismi ehitajateks saanud, nüüd on — olgugi, et vahe proletariaadi ja talurahva vahel veel lõpulikult ei ole kadunud — nüüd on kadunud siiski takistused ühesuguse valimisõiguse andmiseks töölisele ja talupojale. Ja kuigi ka nüüd juhtiv osa sotsialismi ehitamises töolisteklassile peab jääma, aitab uus valimisõigusline kord neid kihitisi veelgi enam üksteisele lähendada, tõstab veel enam töolisteklassi autoriteeti ja kommunistliku partei autoriteeti, kes kogu uue ühiskonna ehitamistööd juhivad.

Lõpuks seab uuendatud põhiseadus avalikkude hääletuste asemele kinnised, salajased. See samm eriti tähendab tõeliku proletaarse demokraatia tuntavat süvendamist, kuna ta ühtlasi aga ka elavate sidemetete kõvendamist laialiste töörahvahulkade ja nõukogu asutuste vahel nõuab. See samm eriti tõestab, et nõukogude võim ikka enam oma jõudusid hulkade valitse-

misest osavõtmise aktiivsuse kasvust, hulka kontrolli tugevnemisest ammutab.

„On kätte jõudnud aeg, mil nõukogude maa nõukogude süsteemi edasise kindlustamise eesmärgiga võib hakata kõike seda ellu vilma, mis kõige paremat on üldises, otseses, ühetasases ja salajas hääletamisõiguses — nõukogude korra alusel“ (Molotov).

Nõukogud jäävad edasigi proletaarse riigi alusmüüriks, kuid mis paremat oli parlamentlikus korras, nimelt ülemaalmisematud valimisõiguse näol, seda teostab nüüd Nõukogude Liidu põhiseadus.

„Meie saame selkombel nõukogude süsteemi edasiarengu sel kujul, et ühinevad otsekoheselt valitud kohalikud nõukogud samuti otseselt valitud oma moodi nõukogulikkude parlamentidega üksikutes vabariikides ja üleilmlise nõukogude parlamendiga“ (Molotov).

*

Millest kõnelevad need kaks põhiseaduste arenemise põhijoont, need kaks üksteisele risti vastukäivat arenemissuunda?

Nad kõnelevad sellest, et kodanlised riigid, et kodanlus, kes oma paremal eluajal, kui ta veel ühiskondlikult edumeelne jõud oli, laialise demokraatia nõudmist oma lipul kandis, nüüd viimasedki demokraatia viigilehed maha heidab. Ta näeb, et vanad valitsemismeetodid nüüd enam kodanluse võimu alalhoidmiseks vastu ei löö, ja sellepärast läheb ta tervel värrinnal terroristlikkudele valitsemismeetoditele. Sellega ja sedavõrd aga läheb ta kodanlise korra kaitse viimaste abinõude ammutamisele. See tähendab, et ta viimastest abinõudest kinni haarab, mis teda aga enam kaua vee peal ei suuda hoida...

Nad kõnelevad sellest, et

J. Reesen

Pätsi-Laidoneri faschistliku diktatuuri sise- ja välispoliitika

(Järg)

Eelmises „Klassivoitluse“ numbris avaldatud ülevaade Pätsi-Laidoneri valitsuse kavatsustest Eesti riigikorra aluste ümberkorraldamise kohta oli juba trükkis, kui K. Päts 16. jaanuaril Tallinnas omavalitsuse tegelaste koosolekul avaliku seletusega praeguse põhiseaduse muutmise vajadusest esines. Ta seletas, et „see põhiseadus on, niioelda, ratsahobuse seljas tehtud“, inimeste poolt, kellest „ei ole keegi ise valitsuses olnud“, et „näd ei tunne

„Nõukogude riigis linnatöölised ja maatöörahas esimest korda ajaloos üheks pereks on kokku sulanud — üheks sotsialismi ehitajate pereks... Mitte kunagi ega kusagil ei saanud talupojad oma viletasast seisukorrast välja rabeleda, kuni — nagu see meie riigis sündis — kogu tööraha etteotsa ainuke järjekindel revolutsioonilik klass — proletariaat — astus“ (Molotov).

See ei ole sarnane pere, nagu seda is Päts oma faschistliku rusikaga kapitalistidest ja töolistest „ühe katuse all“ luua... ähvardab, kus kurnatav terrori raudse rusikaga sunnitakse kurnajale hoosianna laulma, ja siis — „sõbralikust koostööst“ hirnutakse. See ei ole pere, mille kooshoidmiseks demokraatia viimane jäanus hävitatakse, töörahas viimse riigiasjadest osavõtmisest eemaldatakse. See on pere, mida nõukogude valimisõiguse avardamine veelgi enam kokku liidab, mille liitumisest nõukogude riik järjesti uut jõudu ja tugevust saab, ja just sellepärast julgesti võib proletaarse, *tööraha demokraatia teostamises lõpuni* minna.

Nad kõnelevad, lõpuks, sellest, et kodanline maailm paratamatult languse, mädanemise teed sammub, nõukogude maailm aga iga päevaga tugevneb. Ja et ükski ühiskonnakord vabatahtlikult ning vastupanekuta hauda minna ei taha, siis järgneb sellest, et ligineb otsustav võitlus selle kahe ilma vahel, liginevad revolutsiooni võimsad marupuhangud, millel ajalooliseks ülesandeks on vana, mädanev kord ära pühkida ja tee lagedaks teha sotsialistliku ilma ülesehitamiseks üle maa. Ja kogu maailma töörahavahukade kokkuliitmiseks — üleilmse nõukoguderiigi põhiseaduse alusel — ühtseks sotsialismi ehitajate pereks.

raskusi, mida riigi valitsemine peale paneb“. Sellepärast olevat nende poolt koostatud põhiseadus puudulik ja „tekitab valitsemises raskusi“. Päts kinnitab, et need raskused tuleb kõrvaldada. Praegune põhiseadus ei olevat „mitte see, mille juurde jäädavalt peame peatuma jääma. Kui tahame ükskord kindlale alusele jõuda, siis kõige esimene, mis kokku peab tulema, on meie asutav kogu“.

See uus asutav kogu ei tule aga enne

kokku, kui on läbi viidud „seltskonna organiseerimine“ kodadesse. See olevat aga kõige raskem töö, mis praegu valitsuse ees seisvat, sest valitsus kavatsesvat kogu rahvast organiseerida „suurte elukutsete järgi“. Kutseline organiseerimine peab andma seda, rõhutab K. Päts oma kõnes, et „inimene ei lähe parteide ette kummardama“. Mida see tähendab? See tähendab kõigepealt seda, et endised parteid, kui ühiskondlikud poliitilised organisatsioonid, likvideeritakse, sest „ei ole tarvis põllumeestel jooksta erakondade ette, vaid põllumees seisab oma organisatsioonis, käsitöoline omas, kaupmees oma organisatsioonis“. Teiseks tähendab see seda, et seatakse sisse korporatiivne riigikord kodade näol, mis „peavad olema üheõiguslised, et nad peavad olema nii seatud, et riigivõim nendega arvestada võib“. Kuid peasiis olevat see, et „nad peavad õpetama uut moraali, uut autunnet, — nad peavad selles mõttes korporatiivsed olema, et mitte üksi õigused ei ole mõõduandvad, vaid mõõduandev on see, kes riigi kasuks kõige rohkem teeb ja ohverdab“.

Sellest Eesti härrasriigi presidendi seletusest on käega katsutavalt selge, et olemasolevad, kui ka uued asutatavad kojad liidetakse riigivõimuga „ühise suure katuse alla“, ja nende tegevust hinnatakse selle järele, kuivõrd aktiivselt nad osa võtavad härrasriigi kindlustamisest ja kaitsmisest, töörahva hulkade kurnamise süvendamise ja allasurumise tööst. Arusaadav, et töolisteklass, kogu töörahvas, ei või ega pea oma kurnamissüsteemi kindlustamisest kodade kaudu osa võtma, sest tema ülesandeks pole mitte kodanlise riigi kasuks ennastohverdavalt töötada, vaid vastupidi: töolisteklassi, kogu töörahva ülesanne seisab selles, et ennastohverdavalt kodanlise riigi vastu võidelda, oma sotsialistliku riigi loomise eest.

Kuidas fashistlikud valitsevad ringkonnad uut korporatiivset riigikorda enesele ette kujutavad, selle kohta toome „Kajast“ järgmise väljavõtte:

„Korporatiivne kord eeldab sündikaatide ja korporatsioonide olemasolu. Need on nurgakivid, millele see kord tugineb. Sündikaat on ametiühisus, ja kui seesugune võib ta olla kaheksugune, koosnedes kas töolistest või tööandjatest (peremeestest). Igasse sündikaati peab kuuluma vähemalt üks kümnendik kõigist sel ametialal tegutsevatest isikutest. Sündikaadil on juriidilise isiku õigused ja ta on seaduseandja poolt ainuõigustatud asutus,

kes võib sõlmida kollektiivseid lepinguid, mis maksvad nii sündikaadi kui ka temast väljaspool asujate suhtes.

Kui sündikaadid seega on riigi poolt tunnustatud ja riigi poolt teatava võimuga varustatud ametiühingud, siis korporatsioonid on nende ametiühingute ehk sündikaatide liidud produktsiooni alade järele arvatult, kusjuures liitu või korporatsiooni kuuluvad vastavalt alalt nii töövõtjate kui tööandjate sündikaadid. Korporatsioon on riigiorgan, tema ülesandeks on töö ja kapitali vahetkordi korraldada, hoolitseda kollektiivlepingute sõlmimise eest, produktsiooni juhtida riigi järelvalve all, seda distsiplineerida ja kontrollida.

Korporatsioonid tuginevad sündikaatidele ja sündikaadid on sellega korporatiivse korra eelduseks. Ilma sündikaatideta ja ilma korporatsioonideta ei saa olla korporatiivset korda.

Ametiühingud on ka paljudes teistes riikides. Nad on mujal aga enamasti sotsialistlikud asutised. Kuna aga sotsialistlike sündikaatide sihiks on klassivõitlus ja lõpusihiks eraomanduse ärakaotamine, on korporatiivsete sündikaatide eesmärgiks rahvasside koostöö ja eraomanduse kaitse“.¹

Nii on sils täiesti selge, et Pätsi-Laidoneri fashistliku korporatiivse korra nurgakivideks on sündikaadid ehk kutsealalised kojad, mida „ühine katus“ korporatiivse riigi asutuste näol ühtsa, tsentraliseeritud riigivõimu alla ühendab, mille eesotsas seisavad finanskapitali kildkonna ninamehed. Korporatsioon, kui riigiasutus, peab ühendama nii töölisi, kui ka tööandjaid, ja tema ülesandeks on töö ja kapitali vahetkordade korraldamine, kollektiivsete lepingute sõlmimise eest hoolitsemine, saaduste valmistamise juhtimine riigi järelvalve all, ehk see, mida sotsiaaljuudased varem tööstuse demokraatiaks nimetasid, samuti ka töödistsipliini järele valvamine; teiste sõnadega, võitlus streikide ja tööseisakute ning töökorra rikkumiste vastu. Valitsevate fashistlike ringkondade häälekandja „Kaja“ vormuleerib seda, kodanlise riigi põhiülesannetest väljudes, väga selgelt. Ta ütleb otsekoheselt, et „korporatiivsete sündikaatide eesmärgiks on rahvasside koostöö ja eraomanduse kaitse“.

Kas võivad revolutsiooniliku proletariaadi ja kurnatud töörahvakihide klassivõitluse alusel seisvad esindajad seesuguse korra loomist pooldada ja temast osa võtta? Muidugi ei või. Kui nad seda teeks,

¹ „Kaja“, „Korporatiivne kord“, 12. I. 1935. a.

tähendaks see kurnamiskorra kaitsmise ja kindlustamise seisukohale asumist, klassivõitlusest loobumist ja klasside koostöö pooldamist „Kaja“ poolt äramärgitud korporatiivse korra alusel.

Korporatiivne kord on Eestis mõeldud teostada kutsealaliste „kodade“ näol, nii et nad õigustatud on rahva elukutsete alal tegutsema kogu elukutse või ametiala nimel ka siis, kui nad ühendavad sel ametialal tegutsevate isikute väikse vähemuse; sest nende otsused on maksivad mitte ainult liikmete kohta, mis peavad moodustama vähemalt ühe kümnendiku kõigist sel ametialal tegutsevatest isikutest, vaid ka temast väljaspool asujate kohta.

Pole kahtlust, et sotsiaalfaschistid, kes kogu härrasriigi kestvusel on kodanlusega koos töötanud, ka nüüd Pätsi-Laidoneri faschistliku korporatiivsete kodade süsteemi alusel „rahvaklasside koostöö ja eraomanduse kaitse“ nimel, „sotsialismi“ ja „plaanimajanduse“ organiseerimise nimel, see suguse kurnamissüsteemi organiseerimiseks oma abi keelama ei saa. Pole kahtlust, et nad koos Pätsi ja Laidoneriga ametiühisusi, mis peavad olema klassivõitluse kooliks, nüüd faschistliku korporatiivse riigi loomisel tasulilitama hakkavad. Reid ja Joonased, Astid ja Freibergid ei suuda sellele kiusatusele vastu panna, mis neile — töolisteklassi aristokraatidele, sotsiaaluudastele ja kodanluse Siionivahtidele — töölistekodade esimeeste, sekretärade ja muude kõrgepalgaliste kohtade näol kodanluse poolt meelitava söödana juba praegu välja on heidetud. Käib ju ka kodade ülesannete hulka „töö ja kapitali vahekorjade ja rahvaklasside koostöö korraldamine“, mis olnud ju ka senini nende kodanluse teenrite tegevusalaks. Kommunistliku partei ja klassiteadlikkude tööliste ülesandeks on seda suurkodanluse kava lõpuni paljastada ja hulkasid organiseerida võitluseks tööliste- ja talurahva-valitsuse maksmapanemiseks. See on praegu seda enam tarvilik, et ka Päts ja Laidoner uut korda tahavad luua. Miks ei või ega pea siis seda tegema töölistes ja töötav talurahvas, kes moodustab rõhuva enamuse rahvaarvust.

Kuidas tahab Päts uut korda maksma panna? Põhiseaduse uue muutmise teel, uue asutava kogu kaudu, mis kokku kutsutakse siis, kui „seltskond nii organiseerub, riik ja valitsus niikaugele jõuab, et võime rahulikult rahva ette astuda ja rahvale rahvahääletamise korras esitada seisukoha võtmiseks küsimuse uue asutava kogu kohta“ (Päts).

Ekslik oleks aga arvata, et Päts hakkab põhiseadust rahvahääletuse teel muutma. Küsimuse esitamine rahvale rahvahääletuse korras, uue asutava kogu kohta, tähendab seda, et Pätsi kamp tahab sel teel rahva käest uuele asutavale kogule volitusi nõutada uue põhiseaduse väljatöötamise õiguse näol. See uus asutav kogu, mida Pätsi-Laidoneri faschistlik kildkond tahab kokku kutsuda, pole aga mitte mingisugune rahvaesindus, vaid tõusikkodanluse organisatsioonide komitee. Kodanlus ei varjagi seda, vaid deklareeris avalikult K. Pätsi suu läbi, et „meie peame riigi ja tema asutused uuesti organiseerima. Meie peame oma asutavas kogus laialistele rahvaesindajatele kohta andma. Meie uuesti kokkukutsutavast asutavast kogust peaksid kõigepealt meie omavalitsuse tegelased osa võtma. Meie uus asutav kogu peaks koondama need vabadussõja kangelased, kelle rinda ehib vabaduserist. Meie asutavast kogust peaksid osa võtma meie vabatahtliku riigikaitse organisatsioonid, meie kaitseliidu esindajad, meie kiriku esindajad, meie ülikooli esindajad, meie kohtute esindajad, meie vähemusrahvuste esindajad organiseeritult, ja siis ka need esindajad, keda rahvas valib endisel laial alusel parteide või mingisuguste nimekirjade järele“.

Kes võiks kinnitada, et seesuguse mustri järele loodud asutav kogu oleks midagi muud, kui kodanluse organisatsioonide esindajate komitee, kellel midagi ühist ei ole laialiste rahvahulkade esindajate koguga. See kavatsetav asutav kogu, üks puha kas tema liikmed nimetatakse nende organisatsioonide juhatuste poolt, või valitakse üldkoosolekutel, jätab vära taha laialdaste töötavate hulkade — linna- ja maatöölise, kraavitöölise, metsatöölise, käsitöölise, popsnikkude ja külakehvikute, kehvide kalurite, sõdurite ja madruste — ja kesktalurahva esindajad.

Kes tahaks kinnitada, et omavalitsuste tegelased, keda nüüd Pätsi-Laidoneri valitsuse faschistlik siseminister ametisse määrab, on laialiste rahvahulkade esindajad? Kes võiks kinnitada, et „ristiriitlid“, kelle rinda ehib kodusõjas töörahva allasurumise teenete eest saadud „vabaduserist“, on laialiste rahvahulkade esindajad? Kes võiks kinnitada, et kaitseliidu ja kiriku, ülikooli ja kohtu esindajad on laialiste rahvahulkade esindajad? Kes seda teeb, see unustab ära, et sõjaväe, kaitseliidu, kiriku, kohtute, ülikooli ja kodanlise riigi kohaliste omavalitsuste esindajad — kõik need kodanlise riigiaparaadi

ja asutuste esindajad on kõik kodanluse poolt ametisse seatud selleks, et kodanlike riigimasina tegevust korraldada, kodanlist korda kaitsta, proletariaadi klassivõitlust alla suruda ja klasside koostööd „uues vaimus“ organiseerida. Kavatakse asutav kogu, kui ta nende organisatsioonide ja asutuste esindajatest moodustatakse, saab olema kõige töörahvavaenulik, kõige tagurlikum esinduskogu kogu härrariigi päevil, kel kõige vähem õigust on end rahvaesinduseks nimetada ja põhiseaduse muutmist või koguni uue põhiseaduse väljatöötamist teostada.

Kuid kodanlus ei küsi sellest. Ta viib selle läbi ja saab sealjuures lobisema isegi demokraatlikust vabariigist, et selle vana koltunud viigilehega veel kuidagi oma jõhkrat häbematus ja rõõvpoliitikat kinni katta. Ta viib selle läbi just sellepärast, et uut põhiseadust nii koostada, et ta töolisteklassi ja kogu tööraha veel kindlamini ahelatesse neediks ja seega tööraha kurnamist hõlbustaks. Ühtlasi saab uus põhiseadus kodanlike korraldustamise huvides ka kõigiti takistust tegema töolisteklassile ja kõigile kurnatud rahvakihtidele oma huvide eest võitlemisel, sest teisiti pole eelseisval uute sõdade ja revolutsioonide voo ajajärgul arusaadav „rahvaklasside koostöö ja eraomanduse kaitse“. Uus asutav kogu kutsutakse kokku selleks, et kodanluse seisukohti uue tõusva revolutsioonilaine vastu kindlustada.

Uus asutav kogu pole aga mitte ainult kodanluse püha eraomanduse kaitse organ, vaid ühtlasi ka kodanluse peastaap, töolisteklassile ja kogu töörahvale pealetungi

organiseerimiseks. Meie ei räägi sellest, et uus asutav kogu jätab tööraha valimise- ja ühinemise-õigusest ilma, keelab ära streigivabaduse, paneb maksma uue surve ja sunnitöö korra. Meie kriipsutame eriti alla, et uus asutav kogu tähendab seda, et töolisteklassi ja kogu tööraha kurnamist suurendatakse selleks, et kurnajateklassi ja tema ametnikkude sissetulekuid tõsta. Juba praegu võime märkida terve rea nähteid, mis kõnelevad sellest, et on alanud uus jõhker pealetungimine töolisteklassile. Kas ei kõnele sellest sunnitöö ja koonduslaagrite sisseseadmine, tsariaegsetegi töökaitse-määruste kaotamine, laada- ja turu-väikekaupmeestele pealetungimine, kooperatiivsete ettevõtete ja äride õiguste kärpimine jne, jne?

Uus asutav kogu loob seesuguse põhiseaduse, mis töö ja kapitali vahetust saab niiviisi korraldama, et kurnatavate ja kurnajate kokkupõrkeid ära hoida, et „klasside koostööd“ „rahulikkude“ abinõudega teostada. Seda ihaldavad Päts ja Laidoner. See on kogu kurnajateklassi ühine soov. Pole kahtlust, et selle sildi all, et selles vaimus saab minema praeguse kurnamis-süsteemi võimuaparaadi — riigi ja tema asutuste — ümberorganiseerimine. Töörahvale toob see veel rängema orjuse, veel jõhkrama kurnamise kui senini. Vabaduse asemel saab uus põhiseadus kindlustama uute türmid ja võllaste ehitamist, uute fashistlikkude terrorivahendite tarvituselevõtmist. Seesugune on kõdu-nea kodanlike korra arenemise tee. Sinapoolle tüürib ka eesti tõusikkodanlike fashistlik kildkond kogu oma „reformide“ või uuendamise poliitikaga.

2. Omavalitsuste ümberkorraldamine

Teiseks tähtsamaks sisepoliitika küsimuseks, peale korporatiivse riigikorra sisseseadmise, on praegu Eestis omavalitsuste ümberkorraldamine. Seisukohad, millest eesti tõusikkodanlus omavalitsuste ümberkorraldamisel lähtub, leidsid küllalt üksik-osaliselt käsitamist siseminister Einbundi poolt omavalitsuste tegelaste koosolekul. Einbund kinnitas, et „meie üldise riikliku ehituse muutmisel peavad omavalitsused kujunema ümber sellele vastavale“.

Mida see tähendab? See tähendab kõigepealt seda, et fashistliku korporatiivse korra maksmapanemisega seoses saab vastavalt fashiseeritud ka omavalitsuste aparat — linna-, maakonna-, alevi- ja vallavalitsused ning volikogud.

Einbund rõhutas oma kõnes, et omavalitsuste ümberkorraldamise põhiküsimuseks on võimu käsitamise küsimus. Senini olla otsustavaks lüüks võimu käsitamisel olnud volikogud, millele allunud kollegiaalne kohalik omavalitsuse valitus. Seesugune olukord ei võivat enam edasi kesta, sest see ei vastavat omavalitsuste heaolu nõuetele, sest ei olevat seda, kes kannab vastutust.

Pööre sellel alal olevat alanud, sest omavalitsused käivat keskvalitsuse eeskujul sama rada, mida olevat läinud keskvalitsus peale 12. märtsi riigipöoret. Tulevased omavalitsuse seadused saavat võimu käsitamise osas teostama üksikvõimu ja vastutuse esiletõstmist, sest „valitsemise

alal hulk ei ole soovitatav", kuna hulk ei kannu mingisugust vastutust ega anna ka mingisugust võimu".

Millest see kõneleb? See kõneleb sellest, et hulgad tõrjutakse omavalitsuste juurest eemale, ukse taha. Einbund nõudis, et omavalitsustes tuleb tarvitada kindlat kätt, et omavalitsustes peab olema nagu igas korralikus majapidamises *peremees*, kes käseb ja keelab. See peremees peab ka selle järele valvama, et omavalitsustes miitinguid ei peeta ja valitsusevõimude tegevust ei arvustata. Miiting olevat hea asi, aga miiting ajavat ühtlasi ka kõik segamini. „Arvustamisega saab vahel küll uusi mõtteid, aga tõesid mahakiskumise ja mahategemisega ei toodeta siiski.“ Kõigest sellest järgneb, et arvustamisele omavalitsustes tõmmatakse kriips peale, ja siit peale hakkab maksma kindral-kuberneri käsk: „pea suu!“

Juba praegu, enne omavalitsuste uendamise seaduste vastuvõtmist, pidavat omavalitsuste juhtivad tegelased võtma kindla suuna, kindlat piiri pidama ja ütleva arvustajatele: „teed lähevad nii“ — ja teisiti mõtlejad olgu vait.

Kõigi nende seisukohtade läbiviimiseks võivat juba praegu maksvaid seadusi kasutada, mis suurepäraselt korda võimaldavat majja tuua, sest omavalitsuste juhatajad võivat maksvate seaduste alusel „volikogu liikmeid volikogudest välja arvata, volikogude tegevust seisma panna, majapidamise eelarveid ilma volikogudeta maksma panna, valitsuse liikmeid määrata, kui omavalitsuste volikogud ei tule ise enesega toime“.

Kas ei kõnele see kõik sellest, et omavalitsustest on endise demokraatia vaim — „vana vaim“ — välja tuulutatud ja „uus vaim“ sisse viidud. Einbund seletab, et „kõik senised volikogud, kes olid korraldatud lahkkelidele, lahkarvamistele, tülidele, vihale ja vaenule, need volikogud on kutsutud rahulikule tööle ainult asja enese pärast“.

Mida see tähendab? See tähendab seda, et maksvat kurnamiskorda ei tohi arvustada; arvustamine külvavat lahkkelisid, lahkarvamisi, viha ja vaenu rahvaklasside ja kihtide vahele. Nüüdsest peale peab aga valitsema Pätsi-Laidoneri fäschistliku diktatuuri „uus vaim“, mis peab kodanlusele kindlustama kodurahu, kus klassivõitlusel aset ei tohi olla, kus kodanlus ilma segamata oma jõhkrat kurnamispoliitikat võiks karistamata teostada.

Pätsi-Laidoneri fäschistlikkude võimu-meeste juhtsõna: „pea suu“, tähendab ka seda, et „oma kodunurga“ rahuliku valitsemise ja uuendamise tähe all „parema arusaamise ja südametunnistuse järgi“ luuakse alus uue süsteemi maksmapanemiseks, kus keskvalitsuse poolt määratud võimumedel võivad ilma arvustamata ja karistamata teostada tsaariaegse kindral-kuberneri ja sandarmi kaantsikupoliitikat. Seesugune on Pätsi-Laidoneri valitsuse fäschistliku diktatuuri poliitika „suund ja siht“ omavalitsuse uuendamise küsimuses.

Arusaadav, et see „uus suund ja siht“ ühendab kõiki kurnajate kihtisid, kõiki tagurlikke ollusi, keda Einbund kutsus oma kõnes „praegu andma üksteisele käe ja otsima enda peres ainult ja peamiselt seda, mis meid ühendab“. Kuid kurnajaid ühendavad ühised huvid oma püha eraomanduse ja kurnamisvabaduse kaitse kindlustamisel, töolisteklassi ja kogu töörahva allasurumise teostamisel n. n. „rahvaklasside kööstöö“ organiseerimise sildi all. Selle eesmärgi kasuks töötab terve kurnajate pere täitsa ühelmeel, maskeerides oma eesmärgi „töötamisega üldsuse kasuks“, oma „kodunurga“ heaks jne.

Kuid need sõnakõlksud ei suuda töörahva hulki pimestada. Pätsi-Laidoneri ja Einbundi ning teiste kurnajate esindajate vägitööd on üldiselt teada. Just nemad olid ja on need, kes meie klassivõitlejaid üheskoos sotsiaaljuudastega matsid Irboska lepikusse, Raadimõisa kruusaaukudesse ja Seamäe rappa. Just nemad on eesti töörahva klassivõitlust kogu härriigi ajal kägistanud. Ja kui nüüd Einbund rõhutab, et „mina olen päris kindel, et teie oma volikogud vabastate tülitsemise ja lahkkelide õhkkonnast“, siis tähendab see seda, et kihutatakse minema sealt töörahva esindajad, et kodanlus tahab ära kaotada võimu killunemist, ja tüürib täiel rindel võimu veel suuremale koondamisele, mida tal hädasti vaja läheb mitte ainult uue tõusva revolutsioonilaine vastu võitlemiseks, vaid ka nende vägevate isandate — suurriikide imperialistide — juhtnõõride teostamisel, millised on tulnud ja tulevad Londonist ja mujalt, kus praegu palavikulik uue imperialistliku sõja ettevalmistamistöö käimas on.

Kuid mitte ainult võimu koondamisele või tsentraliseerimisele ei püüa kodanlus. Tuletame meelde kindral Laidoneri soovitusi omavalitsuste tegelastele, et „saaks omavalitsuste teenistusse rohkem paigutada neid, kes on spetsiaal-sõjaväelise õppuse saanud. Tulevikus võib juhtuda,

et sõda haarab kogu maad ja rahvast. Kujutage nüüd ette, et ühes linnas tuleb pommitus õhust. See ei ole iseenesest nii väga hädasohtlik, kuid hädasoht on see, kui tekib paanika, kui ei ole inimest, kes siis hoiab linnas korda ja kes juhib. Seepärast panen tõsiselt südamele omavalitsuste tegelastele, mõtelge sellele, et reservohvitserid ja allohvitserid on tarvilikud ja kasulikud“.

Kas ei kõnele see väljavõte kindral Laidoneri kõnest küllalt selgesti, et kodanlus tüürib omavalitsuste militariseerimisele. Kas ei kõnele see ka sellest, et eesti töusikkodanlus valmistab ette sõjale? Kui ta rahust räägib ja sellekohaseid paktisid alla kirjutab, siis teeb ta seda oma pere-

meeste näpunäitel, kes oma maa töörahva petmiseks sedasama teevad.

„Möök ühes, lubi teises käes, nii teeme rahva tööd“ — laulvat eesti „isamaalik laulik“. Kuid see laul ei ülista mitte Eesti töörahva isamaad, vaid seda teenritööd, mida eesti töusikkodanlus üles näitab inglise imperialistide ees lõmitades. Möök käes, demagoogia suus — nii valmistab eesti töusikkodanlus eesti töörahvast ette imperialistlikkude suurriikide sõjasõodaks, sest töusikkodanlus ei ehita mitte vabrikuid ega majasid, vaid maanteid ja kindlusi, lennuvälju ja raudteesid, mis välis-tele dessant-sõjavägedele peavad soodsaid edasiliikumise võimalusi looma.

(Järgneb.)

Ülevaade Eestis põranda all ilmunud kirjandusest

Läinud aasta sügisest peale, eriti peale EKP põrandaalust konverentsi (kongressi), on partei põrandaaluse kirjanduse väljandmise ja levitamise alal suuri edusamme teinud, mis partei üldise töö tõusu kajastab ja selleks kaasa mõjub. Kõigepealt on tarvis märkida, et EKP põrandaalune keskhäälekandja läinud aasta augustikuust peale oma mahtu on suurendanud. „Kommunist“ ilmub nüüd endise, põrandaaluste olude juures tülrika, suurekaustalise lehe asemel väiksemas broschüüritaolises kaustas, kuid on oma mahu poolest nüüd tublisti suurem endisest. „Kommunist“ mahutab enesesse umbes kaks trükipoognat petiittrükki. Ilmub kahjuks ikka veel kord kuus, kuigi viimastel kuudel mõnikord ka kaks korda.

Ka sisu poolest on „Kommunist“ palju paremaks muutunud.

Toimetatus on saanud järgmist põrandaalust kirjandust Eestist (millest tähtsamat ka „Klassivõitluses“ oleme avaldanud):

„Kommunist“ nr. 9 (105), august 1934. 12 lehekülge. — Sisust on tähtsamat nimetada:

1) Üleskutse 20. Rahvusvahelise Noorsoopäeva puhuks.

2) Üleskutse sotsiaaldemokraatlikkudele eesti töölistele. — Selles käsitatakse neid põhiküsimusi, mis olevat s-d juhtide arvates takistuseks sotsiaaldemokraatlikkude tööliste ühisesse väerinda astumisel kommunistidega. Üleskutse käib läbi kolmest „Kommunisti“ numbrist.

3) Streigivõitluse juhtimisele!

Selles artiklis võetakse kokku kõik need õppetunnid, mida streigiliikumine Eestis viimasel ajal on annud; sest vaatamata fashistlikule diktatuurile Pätsi valitsuse ajal, kasvab tööliste streigiliikumine Eestis. Artiklis paljastatakse sotside jõhkrat streigimurdmise poliitikat, nagu näiteks Pärnu streigi puhul, kus Eesti töölisühingute Keskliit selleks, et töölisi eksiteele viia, streigile oma poolehoidu avaldas, et sellega kindlustada oma äraandlikku poliitikat ja mõju streigi juhtimises. Ta pööras isegi transporttööliste rahvusvahelise liidu sekretariaadi poole. Tegelikult aga Keskliit võttis tarvitusele kõik abinõud Pärnu streigi nurjaajamiseks. Takistas streigivõitluse laienemist Pärnus. Isoleeris Pärnu sadamatöölisi teistest sadamatöölisest jne. Sedaviisi ajasid s-d juhid Pärnu sadamatöölise streigi nurja. Pärnu streik, nagu kõik teisedki streigid viimasel ajal, kandis tööliste pealetungi iseloomu.

Kommunistide osa streigiliikumise juhtimises ei puudunud, kuid ta oli niivõrd nõrk, et ta ei suutnud otsustavat mõju avaldada. Tarvis on, et iga parteiorganisatsioon ja iga üksik parteiliige kõige suuremat aktiivsust kasvava tööliste streigivõitluse korraldamises ja juhtimises üles näitaks.

Edasi on samas numbris artiklid:

4) Pätsi autasud -politseinikkudele agaruse ergutamiseks tööliste streigivõitluse mahasurumisel.

5) Ingerimaa töölistele, saunikutele, kehva ja kesktalurahvale ning kaluritele.

6) Nõukogude Liidust. (Nõukogude Liidu põllumajandus teisel viisaastakul.)

7) Sotsfaschistid koos faschistliku kodanlusega nõuavad sõjaseaduse pikendamist töörahva vastu.

8) Võitlusele faschistliku sunnitöö sisseadmise vastu.

9) Sõjalised ehitused seisma! Tallinna-Riia magistraalmaantee ehitatakse N. Liidu vastu sõjakäigu ettevalmistamise otstarbel.

10) Jõhker tööliste kurnamine kraavitoodel Pärnumaal.

„Kommunist“ nr. 10 (106), september 1934. a. 12 lehekülge. Sisust nimetame:

1) Mis sihis edasi? — Artikkel näitab, et eesti kodanlus täiel aurul faschistliku diktatuuri süvendamise poole edasi rühib. Päts viib tegelikult samad plaanid ellu, mida vabsid kuulutasid.

2) Võitlusele kasvava faschistliku pealetungi vastu! — Üleskutse sõjaseaduse pikendamise puhul, võitluseks faschismi pealetungi vastu.

3) Üleskutse s-d töölistele. (Järg.) Kas revolutsioonilik või reformistlik tee?

4) Kas ajalugu kordub, ehk isesotsid 1934. a. väljaandes. — See artikkel on paljastuseks marksistliku töörahvapartei poliitikale, kes püüab pahemale poole nihkuvaid, sotsfaschismi mõju alt vabanevaid töölishulki pealtnäha „pahempoolse“ sõnamulina ja lõõklauseste abil sotsfaschismi (ja seega kodanluse) kütkes kinni hoida, neid takistada EKP mõju ja juhtimise alla (s. o. proletaarse revolutsiooni teele) minemast.

5) Tööpuudus kasvab. — Võitlusele faschistliku diktatuuri valitsuse nälja ja sunnitöö organiseerimise ja tööpuuduse „kaotamise“ plaani vastu!

6) Ernst Thälmanni elu on hädaohus!

7) Pankrotti jooksnud külakurnajate päästmine töörahva kulul.

8) Töörahva maksukoorem tõuseb.

9) Käitisvanemate valimistele.

10) Töörahvas on võõrandatud kiriku-maade eest tasumaksmise vastu.

„Kommunist“ nr. 11 (107), 8 lehekülge. Sisuks:

1) Pätsi-Laidoneri poliitika pärast 12. septembrit.

2) Informatsioonilik teadaanne EKP põrandaalusest konverentsist.

3) Kommunistliku Internatsionaali üleskutse Hispaania töölisteklassi toetamiseks.

4) Kuidas sotsjuhid oma toetust Pätsi valitsusele põhjendavad. — „Kommunist“ paljastab selles artiklis sotside valet sel-

lest, nagu võitleks Pätsi valitsus vabside vastu ja nagu kindlustaks Pätsi valitsus demokraatlikku korda.

5) Üleskutse s-d töölistele. (Järg.)

6) Parunite protsessi kometimäng.

7) Nõukogude Liidu astumine Rahvaste-liitu.

8) Valga tööliste eeskuju nõuab järeltegemist! — Punaste lippude ja loosungite väljapanemine 1. mai puhul Valgas, mille eest kaks töolist 3 aastaks kinni mõisteti.

9) Võitluse kõvendamine Thälmanni vabastamise eest.

„Kommunist“ nr. 12 (108), november 1934. 12 lehekülge. — Sisuks:

1) Samm edasi.

2) Sõjaka ühise väerinna eest. — „Meie partei on pööranud uute ühise väerinna loomise ettepanekutega sots-dem. partei poole. Seda peavad tegema ka kõik EKP organisatsioonid kohtadel...“

Et tung ühise väerinna poole eesti tööliste keskel suur on, sellest annab tunnistust sellesamas „Kommunistis“ äratoodud ühise väerinna loomise leping EKP Tallinna komitee ja grupi suletud ESTP organisatsioonide vahel.

Kokkuleppe tingimused ja nõudmised ilmusid ka „Klassivõitluses“.

Järgmised artiklid nimetatud „Kommunistis“ on pühendatud küsimustele:

3) 17 aastat oktoobrirevolutsiooni.

4) Väljavõte Kommunistliku Internatsionaali üleskutsest oktoobrirevolutsiooni 17. aastapäevaks.

5) Mis sündis Hispaanias?

6) Eesti revolutsioonilisest kirjandusest.

7) Vabsfaschismi arenemisest praegusel ajajärgul.

8) Kas rahvamajanduse elustamine või töörahva petmine?

„Kommunist“ nr. 13 (109), detsember 1934. 12 lehekülge. — See number „Kommunisti“ on ilmunud eraldi veel kahes rotaatoril paljundatud eriväljaandes. Kuna trükitud number sisaldab kõiki eriväljaannetes ilmunud artikleid, siis loetleme ainult trükitud numbrisi sisu.

1) Kirov (EKP KK kaastundeavaldus sm. Stalinile sm. Kirovi tapmise puhul kontrevolutsiooni käe läbi).

2) Kirovi eluloost.

3) Vaenlane peab saama hävitatud (Trotski-Sinovjevi opositsiooni kontrevolutsioonilikkude jäänuste asjus).

4) 1. detsembri ülestõusu mõnedest õppetundidest. „Kommunist“ kirjutab selle küsimuse puhul:

„... Kõigi olemasolevate soodsate tingimuste juures ei lõppenud 1. det. ülestõus sellepärast võiduga, et EKP ei suutnud lõpuni teostada leeninlikku ülestõusu kunsti, ei suutnud organisatsiooniliselt ja sõjaliselt sõjaka eelrinna väesalga väljaastumist siduda hulkade väljaastumisega, ei suutnud õigel ajal revolutsioonilisi, väljaastumiseks valmisolevaid hulkasid eelrinna salga väljaastumisele järele tõmmata. Selles on ülestõusu kaotuse peapõhjus.“

5) Eesti Sotsialistlikule Parteile. (Ettepanek ühisväerinna loomise asjus — ilmus ka „Klassivõitluses“.)

Teatavasti vastas ESTP meie partei ühise väerinna ettepanekule eitavalt, põhjendades sellega, et kuna legaalsete parteide tegevus kaitseseisukorra põhjal piiratud on, ei võivat nad meie partei ettepanekut üldse arutuse alla võtta.

Nimetatud „Kommunisti“ numbris, pikemas artiklis, pealkirja all: „*Meie tingimused*“, antakse vastulöökk s-d juhtide kõrvalepõiklemistele ja püüetele näidata, nagu oleks ühise väerinna ettepanek kommunistide poolt mõeldud pealetungiks ESTP parteile.

„... Meie ühise väerinna programm on selge. Meie tingimused on selged. Selle programmi eesmärgiks on otsustav võitlus tööliklassi seisukorra parandamise eest, vabfascismi ja Pätsi-Laidoneri fashistliku valitsuse vastu, sõjahädaohu vastu, töölisorganisatsioonide tegevusvabaduse eest, ametiühisuste kaitsmise eest, sõna-, ühinemise-, streigivabaduse eest. Selle programmi eest saame meie võitlema murdmata visadusega. Ühine väerind peab saama teostatud. Kommunistid saavad seda teostama...“

Artiklis: „*Otsustavale võitlusele sundusliku töökorralduse vastu!*“ kutsutakse töölisi ühises väerinnas võitlema Pätsi valitsuse sundusliku riikliku töökorralduse ja vahetalituse vastu. See artikkel ilmus „Klassivõitluses“, nagu ka järgmine: „*Ametiühingute ühtsuse eest!*“

Samas numbris on ära toodud veel EKNÜ Tallinna komitee ja grupi suletud Eesti Noorsotsialistliku liidu liikmete ühine üleskutse ühise väerinna loomiseks (ilmus „Klassivõitluses“).

*

Toimetusele on veel saadetud põranda alt EKP Tallinna linnakomitee häälekandja „Punane Lipp“, nr. 1, 1935. a. jaanuariku number.

Et Tallinna linnakomitee oma häälekandja väljaandmiseni on jõudnud, see annab kõige paremat tunnistust EKP töö edust ja kasvust. „Punase Lipu“ toimetuse artiklis kirjutatakse: „... vaatamata sellele, et novembris ja detsembris on suurenenud väljalastud põrandaaluse kirjanduse hulk, on sellest siiskisuur puudus, mis pärast ka otsustati hakata välja andma veel järjekindlalt Tallinna linnakomitee häälekandjat „Punast Lippu“. „Punane Lipp“ tahab kaasa aidata ühise väerinna loomiseks töölistega, kes käivad veel sotside ja vabside järel, et ühiselt EKP juhatusel ja Nõukogude Liidu eeskujul kukutada kodanline kurnamiskord ja maksma panna proletariaadi diktatuur...“

Ajalehes on rida tööliste kirju kohtadelt, mis kirjeldavad tööliste olukorda ja võitlust kohtadel vabrikutes ja tehastes.

„Punane Lipp“ kirjutab, et kaitsepolitsei olla suvel saatnud kõikidele ajalehtedele juhtnööri, milles ära keelatakse ilma nende loata kirjutamast teateid kommunistliku kirjanduse levitamisest. Sellele sõnumile „Punases Lipus“ on alla kirjutatud: „Päevalehe“ kaastööline X.

Nagu sellest näha, on kommunistliku kirjanduse levitamine Eestis viimasel ajal niivõrd rohke olnud, et kaitsepolitsei on sunnitud ajalehtedele ette kirjutama kommunistliku kirjanduse levitamist *maha väikida*, sest see võib kodanluse unerahu rikkuda.

Eriti tuleks märkida sarnast kiiduväärt asjaolu, nagu sotsialistliku võistluse kuulutamise EKP Tallinna, Tartu, Narva ja Pärnu linnakomiteede vahel EKP konverentsi otsuste läbitöötamiseks ja elluviimiseks. Sel otstarbel seatakse üles terve rida nõudmisi, nagu partei otsuste esimeseks märtsiks läbitöötamine; laialise selgitustöö tegemine tööliste keskel ühise väerinna eest; partei ridade kahekordseks tõstmine 1. maiks; anda järjekindlalt välja linnakomitee häälekandjaid ja vähemalt ühte vabriku häälekandjat, ning tõsta iga üksiku parteiliikme aktiivsust. Iga parteiliige vaadaku välja paar töolist, kellega järjekindlalt tööd tuleb teha nende parteisse tõmbamiseks. Erilist rõhku tuleb panna võitlusele provokatsiooniga.

Samuti on toimetusele tulnud rida lendlehti mitmest maanurgast, nagu Kohila päberivabriku rakukese lendleht, Tallinna linnakomitee lendlehti, Tallinna Oktoobrirajooni komitee lendleht, Järvakandi klaasivabriku parteikomitee lendleht, Harju maakonnakomitee lendlehti jne.

Toimetusele tulnud Kohila paberivabriku, Tallinna Oktoobrirajooni, Järvakandi klaasivabriku, Tallinna linnakomitee, Harju maakonna-komitee lendlehed on oma sisu poolest pühendatud oktoobrirevolutsiooni aastapäevaks.

Kõigis lendlehtedes kõrvutatakse Nõukogude Liidu töörahva võitused sotsialismi ehituse alal selle majandusliku lagunemisega, mis Eestis kogu „iseseisvuse“ ajal on aset leidnud, ja ühtlasi sellega ka Nõukogude Liidu töörahva heaolu tõusu kasvava viletsuse ja tööpuudusega Eesti töölisklassi keskel. Tallinna linnakomitee lendlehes räägitakse:

„...Pea iga teine tööline on meil töötä, kuid tööbörsidel pandi maksma seesugune kord, kus sajast töolisest end suudavad registreerida ainult mõned.“ „...Ehitatakse juurde vangimajasid, ja ... Einbund nõuab politseile uute majade ehitamist, kus oleks parem piinata, nagu ta ise ütleb.“

Kõik lendlehed kutsuvad Eesti töörahvast üles võitluse kõvendamiseks fashistliku diktatuuri pealetungimise vastu, võitlusele Nõukogude Liidu kaitseks. Kuid suureks puuduseks kõikides neis lendlehtedes on ikkagi veel konkreetse puudus; ei ole neis kuidagi üksikasjalikumalt, ligemalt märgitud seda, *kuidas* seda võitlust korraldada fashistliku diktatuuri vastu, pole räägitud ühise väerinna võitlusest.

M. Jakobson

Sotsialismi ehitustöö võitluse ülevaatuselt

Nõukogude ümbervalimiste hoogtööle 1934. a. lõpul ja VII-le üleliidulisele nõukogude kongressile käesoleva aasta jaanuaris-vebruaris jääb kahtlemata üks tähtsamaid kohti proletariaadi diktatuuri ja sotsialismi ehitamise ajaloos.

See polnud mitte harilik aruannete ja ümbervalimiste ülesannete täitmine, vaid teatud eesmärk, milleni püüti, ja peatuspunkt, kus ülevaadet, kokkuvõtteid ja järeldusi tehti suurest kangelaslikust ehitustööst eelmise VI ja nüüdse VII üleliidulise nõukogude kongressi vahel.

Missugused on siis sotsialismi ehitustöö tulemused möödunud 4 aasta kestel, kongresside vaheajal?

Esimene ja kõige tähtsam saavutus on, et sotsialism on võitnud tervel väerinnal, et ta on nüüd kõigil rahvamajanduse aladel absoluutselt valitsevaks ja juhtivaks laadiks tõusnud.

Harju maakonna-komitee lendlehes, peal kirja all: „*Üks koer aitab teist*“, paljastatakse Pätsi-Laidoneri valitsuse silmakirjaliku võitlust vabfashistidega: „... Vabsidele ehitati keskvangla juurde luksusnumbrid kõigi mugavustega, kuna kommunistid on topitud niiskettesse keldrikongidesse.“

Ja edasi paljastatakse lendlehes vabside ninamehe Sirgu põgenemist vangimajast:

„...See Sirgu põgenemine oli valitsuse poolt organiseeritud, et töölistele puru silma ajada ja näidata, nagu oleks nad (vabsid) kodanlusele kardetavad, et nad siis töölistele rohkem ligi pääseks ja rohkem petta suudaks.“

Muidugi on need ülevalkirjeldatud lendlehed vaid ainult üks osa meie partei põrandaalustest väljaannetest. Raskete põrandaaluste olude mõjul ei ulata kaugeleki kõik väljaanded toimetusele kätte.

Eestis põranda all jätkab oma ilmumist pikemat aega juba ka üks meie partei paremaid *maatööraha lehti*: „Külaproletaarlane“, millel väga suur levik ja populaarsus on maatöölise ja maatööraha keskel. Leht on viimasel ajal oma tiraashi tõstnud ja trükitehniliselt palju paremaks muutunud. Sedasama võib ka sisu kohta ütelda. Kahjuks pole toimeetus viimasel ajal (umbes kolme kuu jooksul) „Külaproletaarlase“ numbreid saanud.

Ta on nüüd, sm. Stalini sõnade järgi: „Jagamata valitsev ja ainuke juhtiv jõud kogu rahvamajanduses“.

Teine tulemus on, et võitis partei pealiin, purustades võitluses igasuguse oportunisti nii teoorias kui praktikas.

Need võidud, need tulemused ei saavutatud mitte kergelt. Selleks oli tarvis kangelaslikku võitlust ja ennastsalgavat jõupingutust Nõukogude Liidu proletariaadi ja lajade töörahvahulkade poolt, keda juhtis ja eest vedas partei ja tema keskkomitee sm. Staliniga eesotsas. Ainult sel teel suudeti võita kõik raskused ja välja jõuda etteseadetud eesmärgile.

Üksikute jaamavahedena sel teel tuleb märkida: esimene 5-aastaplaan, mis teostati võidurikkalt 4 aastaga, ja kaks esimest aastat teisest 5-aastaplaanist, millised aastaplaanid sama tagajärjerrikkalt täideti.

Ühenduses sellega jõudis Nõukogude Liidu rahvamajandus, mis pea tervena ümber korraldatud sotsialistlikul plaanilisel alusel, välja avarale ja otsejoonelisele arenemise teele kommunismi poole, va-

bale igasugustest kriisidest ja depressioonidest, mis omased kapitalistlikule anarhilinele valmistusele. Seda kinnitavad andmed rahvamajanduse kõigilt aladelt, millest alamal tähtsamad kokkuvõtted toome.

Tööstuse tõus

Kui üksikasjalikult jälgida tööstuse arenemise protsessi möödunud ajajärgul, siis näeme järgmisi pilte:

Suurtööstuse üldtoodang kasvas viimase 4 aasta vältel 27,8 miljardist rublast 1930. aastal 50 miljardi rublani 1934. aastal ehk 80% võrd. Suurtööstuse üldtoodangu kasvu aastate järele iseloomustab järgmine tabel.

(1926/1927. aasta hindades):

Aastad	Üldtoodang mlrd. rbl.	Juurdekasv mlrd. rbl.	%/o eelmise a. võrreldes
1929 . . .	21,2	+ 4,4	125,8
1930 . . .	27,8	+ 6,6	130,7
1931 . . .	34,2	+ 6,6	123,3
1932 . . .	38,8	+ 4,6	113,5
1933 . . .	42,2	+ 3,4	108,8
1934 . . .	50,0	+ 7,8	118,3
1935 (plaan)	58,5	+ 8,5	117,0

Arvud selles tabelis näitavad kujukalt seda suurt kasvuhoogu, mis Nõukogude Liidu suurtööstus, partei pealiini alusel, esimese ja teise 5-aastaplaani teostamisel üksikute aastate järgi saavutas, kui ka seda, et see hoog, see tempo, raugemata jõuga edasi kestab.

Väga tähtis ala suurtööstuses on *masinaehitus*. Maa industrialiseerimine nõuab kõrgele arenenud tehnikat: masinaid, mootoreid, turbiine, traktoreid, automobiile jpm. Ilma nendeta ei saa sotsialismi ehitada, välismaa tehnika mõju alt vabaneda ega ajakohaseid riigikaitse abinõusid valmistada. Kõike seda on aga Nõukogude Liidul möödapääsemata vaja. Kuidas on lugu selle tööstusharuga meil?

Viimase 4 aasta jooksul on masinaehituse tööstusesse mahutatud kapitaale riigi poolt 7580 miljonit rbl. Masinaehituse tööstuse üldtoodang on kasvanud sama aja vältel 3812 tuhandest rublast 1930. aastal 9828 tuhande rublani 1934. a., ehk 258%.

Sama aja jooksul on uuesti ehitatud ja käima pandud rida tehaseid — hiiglasuuri masina-, traktori-, automobiili- jne ehitamise tehaseid, nagu Stalingradi, Harkovi ja Tsheljäbinski traktoritehased, Gorki, Moskva ja Jaroslavi autotehased, kuul-laagrite tehas Moskvast, Sverdlovi raske-masinaehitamise tehas ja palju teisi.

Suurt jõukulu nõudis nende käimapa-

nek ja nendes normaalse valmistamisprotsessi organiseerimine — ühe sõnaga, tehnika omastamine ja tema täielik ärakasutamine.

See viimane oli ja on üks tähtsamaid ülesandeid. Ja kuigi ka sellel alal juba suuri tagajärgi on kätte saadud, siis on selles, s. o. tehnika omastamises, ometi veel väga ja väga palju teha. Ja see ülesanne seisab veel täies suuruses päevakorras.

Autotööstus andis 1930. a. 4 tuhat veoautot, 1934. a. aga andis ta 55.366 veo- ja 17 tuhat sõiduautot.

Traktoritööstus andis 1930. a. 12.731 traktorit, 1934. a. aga 91.300 traktorit, siinhulgas 10.573 rasket roomustraktorit ja 2680 muldamistraktorit.

Suurem osa masinaehituse tööstuse toodangust on masinad, mille ehitamisele Nõukogude Liidus alles hiljuti asuti. See nähe räägib N. L. kasvavast vabanemisest välismaade tehnika mõju alt. Sedasama tõendab ka väliskaubanduse statistika. 1930. a. veeti sisse 372 mln ja 1931. a. 452 mln rbl. väärtuses mitmesuguseid masinaid, 1934. a. 11 kuu jooksul aga ainult 48 mln rbl. eest.

Masinaehituse tööstusel on veel see määratusuur tähtsus, et tema, peale muu, võib valmistada — ja tegelikult valmistabki — kõiki ajakohaseid riigikaitse abinõusid, nagu tanke, lennukeid, mootoreid, kahureid ja kõiki muid proletariaadi dik-tatuurile väärtuslikke sõjatehnika vahendeid. Möödunud nelja aasta vältel on masinaehituse tööstus ka sellel alal väga palju ära teinud, mille tagajärjel nõukogude maa riigikaitse poolest vägevaks vääramata kaljuks on muutunud, valmis igale kallaletungijale purustavat vastulööki andma.

Masinaehituse tööstuse ees seisavad veel suured ja tähtsad ülesanded. Ta peab ligema aja jooksul mehaniseerima kõik jõukulukad ja rasked kehalise tööalad, nagu metsatööd, ehitustööd, igasugused ümberlaadimise tööd jpm, vabastades seega inimeste tööjõu rasketest ja ter-vishoiu nõuete vastastest tööprotsessidest ning tõstes valmistuse tasapinda neil tööaladel.

Masinaehituse tööstuse ees seisab ülesanne mitte ainult masinaid valmistada teistele tööstuseharudele, vaid masinaid valmistada ka masinaehituse tööstuse enese tarvis. See on kõige vastutusrikkam ülesanne. Kuid ka see ülesanne on osaliselt juba lahendatud. Praegu ei ole maailmas masinat, aparaati ega tööriista, mida Nõukogude Liidu tehnika valmistada ei suudaks.

Masinaehituse tööstuse kui ka kogu industrialiseerimise protsessi aluseks on rasketööstus kõigi oma harudega, nagu must ja värviline metallurgia, söe- ja naftatööstus ning elektrifitseerimine. Kuidas arenesid need tööstuseharud kongresside vaheajal?

Selle aja jooksul on *musta metallurgia* arenemiseks kulutatud kapitaale riigi poolt 5306 mln rbl.; on uuesti ehitatud ja käima pandud 24 suurt kõrgahju, mille üldine sisemine mahutus on 22 tuhat kantmeetrit. Kõigi töötavate kõrgahjude üldine sisemine kubatuur tõusis seega 27 tuh. kantmeetrit 49 tuh. kantmeetriks. Malmi üldtoodang tõusis 5-lt miljonilt tonnilt 1930. a. 10.440 tuh. tonnile. Terasetoodang 5863 tuh. tonnilt 1930. a. 9565 tuh. tonnile 1934. a.

Malmi- ja terasetoodangu poolest seisib N. Liit 1930. a. 5-dal kohal maailmas, nüüd aga on ta malmi alal 2-le ja terase alal 3-le kohale maailmas tõusnud.

On ehitatud rida uusi tehaseid ja hiiglakombinaate, nagu Magnitogorsk, Kusnetsk, Saporosh-stalj, Asovstalj, Tuula, Lipetski, Krivoi Rogi ja Tagili tehased. Laiendati ja korraldati ümber rida vanu tehaseid.

Iseäranis suurepäralised ehitused on Magnitogorsk ja Kusnetsk. Neis varem tühjades steppides kerkisid hiiglatehased ja linnad Magnitogorsk — 220 tuhande elanikuga ja Kusnetsk — 170 tuhande elanikuga.

Sõetööstusesse mahutati kapitaale 2622 miljonit rubla, mille alusel põhjalikult ümber korraldati kõik vanad sõetööstuse rajoonid, varustades neid kõige uuema väljamaa tehnikaga; samal ajal laiendati tööd uutes rajoonides. Kõige selle tagajärjel suurenesid sõetööstuse põhifondid 511 miljonilt rublalt 1930. a. 1450 miljoni rublani 1934. a.

Sõetoodang tõusis 48,4 mln tonnilt 1930. a. 92 mln tonnile 1934. a., ehk 190%. Sõetööstuse ülesehitamiseks, tema pearaajoonis, Donbassis, tuli parteil, eriti aga tema keskkomiteel, suurt tööd teha konkreetse juhtimise alal.

ÜK(e)P keskkomitee ja rahvakomissaride nõukogu 1933. a. 8. aprilli otsus Don-

bassi töö kohta pani aluse ja näitas õige tee arenemisele kõigis rajoonides ja võimaldas saavutada eelnimetatud tagajärgi.

Sõetööstuse ees seisab ülesanne kättesaadud võite kindlustada ja neid veel edasi arendada partei poolt kättejuhatatud meetoditega.

Tähtsam füüsi sel alal on tehnika omastamine ja kaadrite kasvatamine.

Siin on veel palju visa ja järjekindlat tööd tarvis, kuid pearaskused on võidetud.

Naftatööstus on tööstuseharu, kus esimene viieaastaplaan kõige hoogsamalt täideti, nimelt kahe ja poole aastaga. Sellega võttis naftatööstus juba VI-ks nõukogude kongressiks täie arenemishoo.

Naftatööstusesse on 4 aasta jooksul riigi poolt mahutatud 2135 mln rubla. Üldtoodang 1934. a. tõusis 25,6 miljoni tonnini ehk 135% 1930. a. üldtoodanguga võrreldes.

Maapõue naftarikkuste poolest seisab Nõukogude Liit esimesel kohal maailmas. Tema looduslike naftatagavarade hulk loetakse 3 miljardi tonni peale. Naftatoodangu poolest seisab Nõukogude Liit juba mitu aastat teisel kohal maailmas, Am. Ühendriikide järel.

Naftatööstuses on võita raskusi puurimise alal. See ala naftatööstuses kipub üldisest tempost maha jääma. Puurimise tempod on meil madalad, kaugelt madalamad kui Ameerikas, ja sellepärast juhib partei ja VII üleliiduline nõukogude kongress peatahelepanu puurimise tempode tõstmisele ja tehnika omastamisele kõigil naftatööstuse aladel.

Eriline tähtsus ja osa sotsialismi ehituses on *elektril*. Juba Lenin kirjutas selle kohta järgmiselt:

„Meie teame, et kommunistlikku ühiskonda ei saa ehitada ilma tööstuse ja põllumajanduse uuesti ülesehitamiseta, ja sealjuures on tarvis neid üles ehitada ajakohasel, teaduse viimase sõna järele ehitatud alusel. Teie teate, et selleks aluseks on elekter.“

1930. a. oli meie elektri-jõujaamade üldine võimsus 2876 tuhat kilovatti, 1-ks jaanuariks 1935. a. aga 6212 tuh. kilovatti, seega juurdekasv 216% 1930. a. töötasid kõik Nõukogude Liidu jõujaamad 8368 mln kilovatt-tundi elektrienergiat, 1934. a. aga 20,5 miljardit kilovatt-tundi, ehk 145% rohkem. Voolu edasiandehedede võrk, kaugel maa taha, on sama aja jooksul kasvanud 6154 kilomeetrit 12,207 kilomeetri peale.

Möödunud 4 aasta jooksul on ehitatud hulk uusi rajoonide ulatusega elektri-jõujaamu, mis kuuluvad ühisesse üleriikli-

kusse elektrifitseerimise plaani. Osa nendest on veejõul töötavad jaamad, suurem osa aga töötab kivisõe- ja turbakütte jõuga. Peale nende on uuesti käima pandud hulk suuri tehaste ja ettevõtete jõujaamu. Kõigi uuestiehitatud jõujaamade üldvõimsus on 1682 tuhat kilovatti. Laiendatud ja ümberkorraldatud rajooni- ja tehase-jõujaamade võimsus tõusis 829 tuhandelt kilovatilt 1930. a. 1959 tuhande kilovatile 1934. a. Tähtsamad rajooni jõujaamade hiiglased, mis uuesti käima pandi, on: Dneproges — 1434 tuh. kilovatti, Sujevka (Donbass) — 150 tuh. kvt, Kirovi nimeline 8-as linnaelektrijaam Leningradis 10 tuh. kvt, Sviri veejõujaam 72 tuh. kvt, Stalinogorski jaam (Moskvas) 50 tuh. kvt ja rida teisi vähemaid kõigis Liidu osades, rahvuslikkudes liidu- ja autonoomsetes vabariikides.

Vägevad tehaste-jõujaamad on Magnitogorskis 104 tuh. kvt; Kramatori tehase jõujaam 25 tuh. kvt; Jaroslavi kummikombinaadi jõujaam 25 tuh. kvt ja rida teisi vähemaid.

Laiendamise tagajärjel muutusid vägevateks jõujaamadeks: Gorki jõujaam — 204 tuh. kvt; Kaschiri — 186 tuh. kvt; Schaturi — 180 tuh. kvt; Tsheljäbinski jaam — 126 tuh. kvt; Sterovi jõujaam — 158 tuh. kvt ja rida teisi. Elektrienergia väljatöötamise poolest asus Nõukogude Liit 1930. a. maailmas 9. kohal, nüüd aga, 1934. a., on ta 3. kohal.

Elektrifitseerimise ees seisavad ülesanded: anda teise viisaastaku lõpuks, s. o. 1937. a., 38 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat, ja sellest arvust 24,5 miljardit kilovatt-tundi rajooni-jõujaamade arvel.

Lenini idee sotsialismi ehitamisest elektrifitseerimise alusel leidis möödunud aja jooksul, nagu neist arvudest näha, edukat teostamist. Elekter tungib ikka enam ja enam tööstusesse, veondusse, põllumajandusse ja laiade hulkade igapäevasesse ellu, tõstes valmistust, kultuuri ja hulkade heaolu taset.

Keemiatööstuses, mis 4 aastat tagasi veel üsna kehavõitu oli, on samuti kõrge arenemistempo saavutatud. On ehitatud rida hiiglasuuri tehaseid ja kombinaate, nagu Beresnjacki, apatiitide tööstus Kirovskis (Hibinogorsk); Jaroslavi kummikombinaat ja rida teisi. Väävelhappe tööstuse valmistusvõime tõusis sama aja jooksul 375 tuh. tonni pealt 968 tuh. tonni peale, ehk 258%.

Sama aja vältel leiutati toorkummi sünteetilisel teel valmistamise meetodid ja ehitati selleks kolm tehast: Jaroslavis, Voroneshis ja Jefimovis. Sünteetilisel teel valmistatud toorkummi toodang 1934. a. oli 11 tuh. tonni.

Keemiatööstusesse mahutati sel vaheajal 3 miljardit rubla, ja keemiatööstuse üldtoodang kasvas sama aja vältel 968 miljonist rublast 2372 miljoni rublani, ehk 245%.

Veonduse masinaehituse alal valmistas tööstus ja andis ekspuaterimiseks teedekomissariaadile 3780 vedurit (neist 250 suurt F. D. süsteemilist), 85.590 kauba- ja 4890 reisijatevagunit, 12 mootor- ja 37 elektrivedurit ja raudtee-roopaid 1,5 miljonit tonni ehk 20 tuhande kilomeetri pikkuses.

Ühenduses sellega tõusis ka raudteede tegevus. Kaubavedu raudteel tõusis 32%. Suure tõuke selleks andis partei 17. kongress 1934. a., mille tagajärjel kaubavedu 1934. a. 17% võrd tõusis, kuna ta eelmisel 1933. a. ainult 1% võrd oli tõusnud.

Vaatamata selle osalise edu peale raudteede tegevuses, on see ala siiski veel „kitsaks kohaks“ kogu rahvamajanduses. Ta ei rahulda kaugeltki veel temale esitatud nõudeid.

Nii 17. parteikongress 1934. a. kui ka nüüd nõukogude VII kongress kohustasid raudteeasjanduse juhtivaid asutusi 1935. a. vältel kõik mahajäämised likvideerida ja põhjaliku murrangu paremuse poole läbi viia.

Põllumajanduse tõus

Kui põllumajandus nõukogude VI kongressi ajal veel oma suures enamuses eramajanduslikku laadi kandis, siis selle möödunud 4 aasta vältel on ta enese, partei ja nõukogude valitsuse juhtimisel ning saades materjaalset toetust sotsialistlikult suurtööstusele, ümber korraldanud ja seega eramajandusliku laadi asemele kollektiivse, sotsialistliku laadi omandanud.

See miljonite üksikmajapidamiste ümber-

ehitamine kollektiivseteks, nende muutmise eramajapidamistest sotsialistlikkudeks on hiiglasuure tähtsusega ajalooline võit; kõikide võitude kõrval, mis proletariaadi diktatuur sotsialismi ehitamises on saavutanud, on see üks tähtsamaid ja suuremaid, kuid ka raskemaid.

Praegu on $\frac{4}{5}$ kõigist talumajapidamistest kolhoosideks liitunud ja $\frac{9}{10}$ külviplanaš on põllumajanduse sotsialistliku sek-

tori, kolhooside ja sovhooside all. Ka kolhooside organisatsioonilises ja majanduslikus kindlustamises on proletariaadi diktaatori kangelaslikud jõupingutused just viimastel ja eriti 1934. aastal tuntavad tagajärgi annud. „Kolhoosid kõvenevad ja võivad suurtest ülesannetest kinni hakata“, ütles sm. Molotov nõukogude VII kongressil oma aruandes.

See seisukord võimaldas parteil põllumajanduse tõstmise küsimust üles seada ja seda sotsialistliku sektori kaudu lahendada. 1933. ja 1934. aasta olid murranguaastad põllumajanduslikus valmistuses *teravilja*-toodangu alal.

1933. a. oli teraviljade üldtoodang 590 miljonit puuda suurem kui 1913. a. toodang (NSVL piirides), mida loeti eriliselt rikkalikuks viljasaagiks. 1934. a. viljasaak kannatas osalise ikalduse all, kuid oli üldtoodangu poolest võrdne 1933. a. toodangule, mahapudenemise vähenemise tõttu vilja koristamise juures tõusis aga viljasaak tegelekult 250—300 miljoni puuda võrd eelmise aasta omast suuremaks.

See sotsialistliku põllumajanduse edu, muu seas, võimaldaski leivakaartide süsteemi 1935. a. 1-st jaanuarist likvideerida.

Kuid põllumajanduse teine tähtsam ala, *karjakasvatust*, on veel „kitsaks kohaks“ rahvamajanduses. Kuni 1934. aastani polnud siin veel tõusu. Alles 17. parteikongressi otsuste alusel algas siin 1934. a. murrang paremuse poole. Esimesed andmed sellelt alalt räägivad, et hobuste arv kolhoosides on kasvanud 8,5%, veiste arv kolhoosides 30% ja erasektoris 21%, ja,

edasi, nendes sektorites ühtekokku — vasikate arv 94% ja sigade arv 118%. Need arvud näitavad, et murrang, ja pealegi õige tuntav murrang, paremuse poole on olemas. Suureks tõukejõuks karjakasvatamise tõusule saab kahtlemata olema riiklik karjakasvatamise tõstmise plaan, mis nüüd alles hakkab oma mõju avaldama.

Põllumajanduse sotsialistliku sektori ees, mis nüüd otsustav jõud külas on, seisavad suured ülesanded. Sm. Molotov oma aruandes nõukogude VII kongressil määras need ülesanded järgmiselt ära: „Käesoleval aastal oleme meie üles seadnud ülesande põllumajanduse produktsiooni kõigis tema harudes tuntavalt suurendada. Meie peame sel aastal põllumajanduse üldproduktsiooni 2,5 miljardi rubla võrd suurendama, s. o. 16,4% võrd. Saavutades sarnase kasvu, läheb põllumajandus oma tõusutempodega käsikäes tööstusega.“

Selle ülesande teostamise kohta ei saa kahtlust olla, kui meele pidada seda abi, seda tehnilist alust, mis sotsialistlik suurtööstus põllumajandusele on annud ja annab ka 1935. a.

Möödunud 4 aasta vältel on suurtööstus põllumajandusele annud mitmesuguseid masinaid ja muid tööstusesaadusi 4 miljardi rubla väärtuses, sealhulgas mitusada tuhat traktorit, kümned tuhanded kombaine, veoautosid ja mitmesuguseid põllutöömehhanismid. 1935. a. peab suurtööstus põllumajandusele andma, muu seas, 68,5 tuhat traktorit, 10 tuhat autot ja 14,5 tuhat kombaini.

Muudatused hulkade sotsiaalses koosseisus

Need suured sündmused, see rahvamajanduse ümberkorraldamise hiiglaprotsess ei võinud oma mõju avaldamata jätta rahva sotsiaalsele koosseisule. Näiteks on endine valitsev klass, kodanlus, mõisnikud, kaupmehed ja kulakud, keda 1913. a. rahva üldarvust 15,9% oli, nüüd pea sootuks kadunud; 1928. a. oli neid (peamiselt kulakuid) veel 4,5%, 1934. a. aga ainult 0,10% järel.

Üksikmajapidajaid talupoegi oli 1913. aastal 65,1%; 1928. a. — 72,9% ja 1934. a. algul 22,5% rahva üldarvust. Selle vastu ei olnud 1913. a. kolhoosnikke mitte sugugi, 1928. oli neid 2,9%, 1934. a. algul aga 45% rahva üldarvust.

Tööstusproletariaati oli 1913. a. 12,4%, 1928. a. 15,8% ja 1934. a. algul 24,9% rahva üldarvust.

Sarnased suured muudatused miljoniliste

hulkade klassilises koosseisus klassilise ühtluse poole ei või oma mõju avaldamata jätta nende hulkade meeleolu muutumisele sotsialismi kasuks. Seda tõestavad ka niisugused tõsiasiad, nagu päevavarguste („progulide“) langus tööstuses, töödistsipliini paranemine jpm.

Kuid siit ei tohi veel mingil juhtumil järeldust teha, et sellega ühenduses ka klassivaenlase vastu, päevavarguste, töödistsipliini rikkujate ja teiste sarnaste nähete vastu nõrgendada ja valvelolekut vähendada võib. Selle vastu — veel rohkem on tarvis võitlust igasuguste vanakorra jäänustega, päevavarguste, töödistsipliini rikkumiste jne vastu, eeskätt aga klassivaenlase ja tema mõju jäänuste vastu, et neid endid paljastada ja isoleerida ning nende mõju rutem likvideerida.

Laiade hulkade ainelise seisukorra paranemine ja kultuurse taseme tõus

Lahutamata tööstuse ja põllumajanduse tõusuga paranes ka laiade rahvahulkade aeline seisukord ja heaolu, ning tõusis hoogsalt nende kultuurne tase.

Tööpuudus, see kapitalistlike maade töörahva nuhtlus, oli Nõukogude Liidus juba nõukogude VI kongressiks likvideeritud. Tööpäev lühenes 7 tunnini ja eriti kahjulikkudel tööaladel isegi 6 tunnini.

Üldine tööpalga fond tõusis nende aastate vältel 13,6 miljardist rublast 41,6 miljardi rublani. Keskmise aastane tööpalk, mis 1930. a. 936 rubla oli, tõusis 1791 rublani 1934. a., ehk 91,3%.

Kultuursete ja eluolu-tingimuste parandamise fondid kasvasid sama aja jooksul 3,7 korda, 1,6 miljardist rbl. 1930. a. 6 miljardi rublani 1934. a. Kui 1930. a. vältel sanatooriumidest ja puhkemajadest läbi käis 931 tuhat töötajat, siis tõusis see arv 1934. a. 1750 tuhandele.

Külas, kolhoosides, tõusis samal ajal endise kehviku ja kesktalupoja aeline seisukord. Kõik kolhoosnikud peavad nüüd lehma ja teisi väiksemaid koduloome. 1929. a. tuli kehvikute ja keskmikkude majapidamistes ühe inimese peale üldsissetulekut 6,1 tsentnerit teravilja ja kulaklikkudes majapidamistes 9,2 tsentnerit. Kolhoosides tuli aga 1933. a. ühe inimese peale üldsissetulekut 10,2 tsentnerit ehk 67,2% võrd rohkem kui kehviku ja keskmiku majapidamistes 1929. a. ja 10,9% võrd rohkem kui samal ajal kulaklikkudes majapidamistes.

1934. a. kustutati valitsuse otsuse järele 435 miljoni rubla suuruses vanu võlgasid kolhooside arvelt maha.

Kõik see kõneleb suurest edust töörahva hulkade ainelise olukorra parane-

mises. Ühenduses jõukuse kasvuga nii linnas kui maal kasvab ka kultuuriline tase.

Kirjaoskamatus on peajoontes likvideeritud. Õpilaste üldarv kes- ja algkoolides kasvas 13,5 miljonist 1929/30. a. 22 miljonini 1933/34 a., ehk 62%. Õppijate arv tehnikumides kasvas 593,7 tuhandest 1930. a. 688,4 tuhandeni 1934. a., kõrgemates koolides 272 tuhandest 472 tuhandeni. Maal on maksma pandud üldine koolisundus algkooli ulatuses ja linnades 7-aastane politehniline õppus. Samuti on suuresti kasvanud koolieelne kasvatus ja õhtukoolide tegevus, milles 7 miljoni inimese ümber õpib.

Klubide, lugemistubade ja kultuurimajade arv kasvas 33,6 tuhandest 1930. a. 60,3 tuhandeni 1934. a. Avalikkude ja teiste ühiskondlike raamatukogude arv kasvas 39,7 tuhandeni, ehk poolteist korda.

Raadiosaatejaamade arv tõusis 52 pealt 66 peale, kuulajate arv 1361 tuhandest 1932. a. 2160 tuhandeni 1934. a.; kinode võrk 22 tuhandest 30,6 tuhandeni.

Trükitööde toodangu pooltest seisab Nõukogude Liit esimesel kohal maailmas.

Teaduslike tööliste arv oli 1930. a. 31,6 tuhat ja tõusis 38 tuhandeni 1934. a.

Tervishoiu alal on möödunud 4 aasta vältel samuti suuri tagajärgi saavutatud. Haigevoordite arv linnades on kasvanud kuni 84 tuhandeni ja külades kuni 43 tuhandeni. Riigi kulud tervishoiu- nõuete peale 1931. a. kuni 1934. a. teevad välja määratuma summa — 9,2 miljardi rubla. Tervishoiu rahvakomissariaadi eelarve tõusis 961 miljonist rublast 1930. a. 3,2 miljardi rublani 1934. a.

Enamliku rahvuspoliitika võit

Kogu Nõukogude Liidu majandusliku ja kultuurse kasvuga areneb ja kasvab majandus ja kultuur erilise hooga ka rahvuslike liidu- ja autonoomsetes vabariikides ning autonoomsetes oblastites.

Kõigis neis on tekkinud suurtööstus ja proletariaat, on lõpetatud kehvitalurahva kurnamine nii oma kui teisest rahvusest kulakute poolt; kõigis neis areneb kultuur — rahvuslik oma vormilt ja sotsialistlik oma sisult.

Näiteks oli Sotsialistlik Nõukogude Tatari Vabariik varemalt tsaari-Venemaa üks ma-

hajäänumaid maaosasisid. Nüüd on ta aga üks Nõukogude Liidu eeslinna vabariike.

Seal on hoogsalt arenenud tööstus; on tekkinud rida tööstuseharusid, nagu masinaehituse kombinaat Kaasanis, keemiatoöstus, naha-, puu- ja teisi tööstuseharusid. Tööstusetööliste arv, keda 1930. a. oli 23 tuhat, on tõusnud 46 tuhandeni 1934. a. Esimesel viisaastakul seal mahutati 194 miljoni rubla ulatuses kapitaale tööstusesse, teise viisaastaku kahe esimese aasta vältel on aga juba 184 miljonit rubla mahutatud. Tööstuse üldtoodang kasvas 94 mil-

jonilt rublalt 1928. a. 403 miljoni rublani 1934. a., ehk enam kui 4 korda. 78% talumajapidamistest on kollektiviseeritud. Kolhoose teenivad 53 masina- ja traktorijaama. On organiseeritud 67 sovhoosi, MTJ ja sovhooside traktorite arv ulatab 2315-ni. Külvipind on tõusnud 2242 tuhandelt hektaarilt 1913. a. 3283 tuhande hektaarile 1934. a. Riigi eelarve on tõusnud 30,5 miljonilt rublalt 1928/29. a. 116 miljoni rublale 1934. a. Eriline edu on olnud aga kultuurilises ehitustöös. On avatud 3454 uut alg- ja keskkooli, 37 tehnikumi, 11 tööstefakulteeti ja 12 kõrgemat õppeasutust. On kasvanud rahvuslikud eriteadlaste ja teaduslike töölise kaadrid, ja on loodud rikkalik rahvuslik kunstiline ja teaduslik kirjandus.

Tatari vabariik on rea aastaid otsa majandus-poliitiliste hoogtööde täitmises eesrinnas sammunud ja on selle eest kesk-täidesaatekomitee poolt autasuks Lenini aumärgi saanud.

Niisugune on Nõukogude Sotsialistlik Tatari Vabariik, ja enamal ehk vähemal määral sarnased temale on kõik teised rahvuslikud autonoomsed vabariigid. Pole ju mitte ilmaaegu kuuest Lenini aumärgist, mis kesktäidesaatekomitee oblastitele ja autonoomsetele vabariikidele välja on andnud, kolm — rahvuslikele autonoomsetele vabariikidele ja autonoomsetele oblastitele antud: N. S. Tatari Vabariigile, Kardiini-Balkari autonoomsele oblastile ja N. S. Krimmi Vabariigile, kui parematele, eesrinnas sammuvatele Nõukogude Liidu osadele.

Sm Kalinin ütles, VII üleliidulist nõukogude kongressi avades: „Seltsilised, sügava rahulolemise tundega kindlustavad

kõik rahvused — äärmisest põhjast Komi oblastist kuni Tadshikistani viimase lõuna-piirini, Lääne-Ukrainast kuni Vaikse ookeani kallasteni — ühendatud oma juhi mõttega, vastastikusel võistluses sotsialismi ehitades ja oma rahvuslike kultuure arendades, — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu.“

Tehes ülevaate hiiglasuurest ehitustööst ja selle tagajärgedest, ei saa märkimata jätta seda asjaolu, et kõik see sünnib kõrvuti ja ühel ajal kapitalistliku ilmakorra üldise mädanemise ja allamäge minekuga.

Terve maailma kodanlus, kes kogu aja häbemata soppa ja laimu on levitanud proletariaadi diktatuuri kohta, ei suuda enam valmistamisjõudude üle valitseda, mis ta ise on loonud. Ta ei ole suuteline nende langemiselegi piiri panema.

Nii siis — kaks roobasjoont: ennenägemata kiire ja võimas valmistamisjõudude, kultuuri ja hulkade heaolu tõus — proletariaadi diktatuuri olukorras, ja valmistamisjõudude langus, kodanlise kultuuri mädanemine, kohutav tööpuudus, puuduse ja viletsuse kasv laiades töörahva hulkades — kodanlise diktatuuri olukorras. Meil — demokraatia laienemine töörahva hulkadele; seal — üleminek verisele fashistlikule terroristlikule diktatuurile.

Ja järeldus kõigest sellest:

Sotsialism, mis on tõusnud „jagamatuks valitsevaks ja ainukeseks juhtivaks jõuks kogu NSV Liidu rahvamajanduses“ (Stalin), on samal ajal praktilikult tõestanud kogu maailmale oma üleolekut kapitalismist, ja see on terve rahvusvahelise proletariaadi hiiglasuur moraalne, teoreetiline ja praktilik-poliitiline võit kapitalismi üle.

A. Maurer

Kasvab sotsialistlik jõukus

„Kommunistid heitluses talupoegadega“, „Kolhoosierimisest ei saa asja“, „Kolhoosid lähevad tagurpidi“ jne, jne. Niisugused pealkirja-röögatused olid veel aasta-paar tagasi valge Eesti kodanlise ajakirjanduses harilikuks ja igapäevaseks nähteks. Ja nende pealkirjade all valati kõige muinasjutulikumat laimusoppa NSV Liidu peale, kujutades kollektiviseerimist nagu mingit koledat terrorist-talupoegade vastu. Nende pealkirjade all väidati, et kollektiviseerimine on enamlaste järjekordne hirmuvalitsuse „hoogtöö“ talupoegade kallal, mille juures eriti koleda saatuse osaliseks üteldi saavat NSV Liidus elavad eesti ta-

lupojad, keda tuhandete kaupa nende kodudest välja saadetavat, nad paljaks riisutavat ja vangilaagritesse viidavat. Avaldati isegi ärdaid üleskutseid „paljaksröövitud“ suguvendade abistamiseks, justament nagu seda hitlerlased Saksamaal praktiseerivad.

Viimasel aastal on need pealkirja-röögatused ise veidi tagasihoidlikumateks jäänud, on ka nende pealkirjade all toodavad „teated“ tagasihoidlikumateks jäänud, kuid siiski võib neist lehtedest leida kõike muud, kuid mitte asjalikku hindamist olukorrale Nõukogude Liidu külas üldse, Nõukogude Liidu eesti külades

eriti „Postimees“, „Päevaleht“ ja teised kodanlise ajakirjandusliku solgiaugu villkapad on praegu veel ametis „kirbuotsumisega“ eesti kolhooside kallal, et peale kolosuurt sõimukoske, mida aasta või paari eest veel kohiseda lasti, otsekohene vaikimine ei tunduks niivõrd tugevalt järjekordse sissekukkumisena. Kui, näiteks, Siberi eesti leht „Kommunaar“ sõnumi toob, et kusagil kolhoosis kellegi kulakusabaraku lohakuse tagajärjel kolhoosi põrsas kärvas, siis teeb Koodi-Jaani „Postimees“ selle juures saja põrsa kisa: — näete nüüd, armsad eesti velled, missugune kole see kolhoosi elu on, vaadake ometi! Kui toob „Edasi“ kolhoosnikkude enesekriitika sõnumeid, milles näidatakse selle või teise eesti kolhoosi töö puudusi, siis toovad valgekaardi tindijüngrid nendest sõnumitest üksikuid moonutatud väljavõtteid, et nende varalgi näidata, et „midagi ikka oli“, et mitme aasta pikkune põrsaröökimine ikkagi päris tühi kisa ei olnud.

Nüüd on lõpuks aeg kord kokkuvõtteid teha sellele suurele tööle, mida eesti töötav talurahvas kolhoosides viimase kolme-nelja aasta jooksul läbi teinud, on aeg kokkuvõtteid teha nendele saavutustele, mis töötav talurahvas enamlastepartei ja Lenini elutöö suure jätkaja — seltsimees *Stalini* — juhtimisel on kätte võitnud. Need kokkuvõtted on mitmeti õpetlikud eesti töötavatele hulkadele nii sotsialistlikul töörahva isamaal kui ka kodanluse rusika all ägavas Eestis.

1929/30. aasta oli suure kollektiviseerimise tõusu aastaks terves Nõukogude Liidus üldse, ja ka eesti külades eriti. Töötava talurahva tahtel, kes kolhoosi oli ühinunud, saadeti suuremad külakurnajad, kulakud, kollektiviseerimise piirkonnast välja. Nad saadeti välja sellepärast, et nad organiseerisid kahjuritööd kolhoosides, et nad välja astusid isegi terroriaktidega üksikute kolhoosi aktivistide vastu. Niisuguste terroriaktide ohvriteks langesid, näiteks, Volossovo rajoonis Leningradi oblastis kaks kolhoosi aktivisti sm-d Kalmus ja Amor, langesid mitmed kolhooside aktivistid teistes rajoonides.

Nähes et terroriga kolhooside aktiivi ei kohuta, et kolhoosid ikkagi elama jäävad, kuna terroriakte organiseerivate kulakute endi käsi kaugeltki hästi ei käi, muutsid kulakud taktikat. Nad hakkasid, vaga nägu tehes, oma klassivaenlase kihvu hoolega varjates, kolhoosidesse pugema ja kolhooside sees kahjuritööd tegema, et sel teel kolhoose seestpoolt lõhkuda.

Pea iga kolhoos on vähemal või suuremal määral niisuguse kulakliku lõhkumistöö tagajärjel kahju saanud. Ent ka see kulakute taktika sai enamlastepartei poolt paljastatud. 1933. a. jaanuaris näitas sm Stalin seda klassivaenlase uut lõhkumistöö taktikat partei keskkomitee pleenumil oma kõnes „Tööst külas“.

Asutati masina- ja traktorijaamade (MTJ) poliitosakonnad, kes pidid kolhoosnikkudele neid sissepugenud ja tasapisi urgitemistööga kolhoose lõhkuvaid klassivaenlasi välja rookida ja kolhoose kindlustada aitama.

Poliitosakondade abil on kolhoosid selle kahe aasta vältel hiiglasuure töö ära teinud.

1933. aasta jaanuaris, üleliidulisel kolhoosnikkudest-lööklaste kongressil, seadis sm Stalin kolhoosnikkude ette juhtsõna: teha kolhoosid enamlikkudeks ja kolhoosnikud jõukateks.

Samal ajal näitas sm Stalin ka tee selleks, kuidas seda juhtsõna täita.

„Et kolhoosnikud jõukaks saaks, selleks on nüüd tarvis ainult ühte — töötada kolhoosis ausalt, kasutada õieti traktoreid ja masinaid, kasutada õieti tööloome, harida maa õieti, hoida kolhoosi varandust.“

Ja peaasi, mis selle tööga kaasas peab käima — järelejätmatalt võitlust pidada kulaklikkude olluste vastu, neid kolhoosidest välja puhastada, alaliselt valvel olla kulaklikkude olluste kahjuritöö katsete vastu — niisugune on partei ja tema juhi, sm Stalini, õpetus kolhoosnikkudele, kolhooside kindlustamisel töötavale parteilikule ja parteitule aktiivile.

Kahe aasta vältel, mis möödunud on esimesest üleliidulisest kolhoosnikkudest-lööklaste kongressist, on kolhoosnikud saavutanud sm Stalini poolt ülesseatud juhtsõna täitmisel suuri võite.

„Uus Isakovo“ kolhoos (Osmino rajoonis, Leningradi obl.) oli üks mahajäänud kolhoose terve rea aastate vältel, kuid 1934. aastal viidi läbi kolhoosi puhastus kulaklikkudest-kahjurlikkudest ollustest, ja kolhoos asus korralikult tööle. Selle tagajärjel täitis kolhoos oma riiklikud ülesanded korralikult, ja ka kolhoosnikud ise saavad oma ausa töö tagajärjel korraliku sissetuleku.

Eesti-Häginiskis (Kalmõkkide autonoomne oblast) oli „Uue Ilma“ kolhoos rea aastate vältel mahajäänud kolhoos, kuid poliitosakonna tulekuga asusid ausad kolhoosnikud võitlusele oma kolhoosi organisatsioonilise ja majandusliku kindlustamise eest ja tegid 1934. aasta sügiseks

suuri edusamme. Tatarski rajoonis (Lääne-Siber) on sm Kingissepa nimeline kolhoos üheks rajooni eelsammuvaks kolhoosiks. Kolhoosnikud said siin tööpäeva eest kuni 10 kilogrammi teravilja, ja riigile müüdü vilja eest saadud rahaga ostsid kolhoosnikud veoauto.

Samal ajal ei ole sm Kingissepa nim. kolhoos kaugeltki eeskujulik kolhoos. Siin on veel terve rida vanu jäänuseid, mille vastu ausatel kolhoosnikkudel veel visa võitlust tuleb pidada, et kolhoosis eeskujulikku korda luua. Selle võitluse tagajärjel saab kolhoosnikkude jõukus muidugi veel enam kasvama.

Smoroodinos (Kesk-Volga piirkond) said „Koidu“ kolhoosi liikmed nelja kilo ümber teravilja ja palju muid saadusi tööpäeva eest. Nad on oma kiriku klubiks muutnud, on endise põhjatu külavahetee muutnud eeskujulikuks teeks, kus kolhoosi autod sõidavad samasuguse julgusega nagu linnauulitsatel, pole karta porisse kinnijäämist.

„Uue Tee“ kolhoosis (Otraadna rajoon, Aasovi-Mustamere piirkond) tuli kolhoosnikkudele tööpäeva peale kuni 12 kilogrammi teravilja ja muid saadusi. Oudova rajoonis (Leningradi obl.) Trutnevos „Kiire“ kolhoosis, kus veel 1933. aastal 1,2 kilogrammi teravilja tööpäeva peale tuli, on 1934. aastal tööpäeva tasuks 3,5 kilogrammi.

Märgime ära veel internatsionaalse „Külvaja“ kommuuna Salski rajoonis, Aasovi-Mustamere piirkonnas, kus ühise perena sotsialismi ehitavad inimesed 17 rahvusest: soomlased, eestlased; lätlased, mitmed teised rahvused, isegi üks jaapanlane. Siin tuli nisu üksi tööpäevale 12 kilogrammi. Kommunaarid aga ei taha vilja omale võtta, nad müüvad vilja riigile, jättes omale vaid sõõgimaja jaoks. Sõõgimaja varustab kommunaare kõigega, mida nendel toiduks tarvis on, ja kellegil ei ole tarvidust koperdada oma pliidi juures või omale eraldi leiba küpsetada. Kvalifitseeritud töölise kahe tööjõulise liikmega pere saab siin aastas sissetulekut 6-7000 rubla.

Niisugusel kombel kasvab külas sotsialistlik jõukus.

Meie võiksime tuua veel mitmed kümned eesti kolhoosid; näiteks on „Sakala“ Kingissepa rajoonis, kus veel 1933. aastal 900 grammi teravilja tööpäevale tuli; tänavu on sissetulekud kasvanud neli korda, teravilja üksi tuleb tööpäevale üle 3,5 kilo. Võiksime tuua näiteks Kamsovo külanõu-

kogu piirkonnas (Krestsõi rajoon, Leningradi oblast) asuvad kolhoosid tervelt. Siin on kolhoosilise jõukuse kasvu pilt järgmine:

Kolhoosid:	1932	1933	1934
	Kilogrammide teravilja tööpäevale		
„Edasi“ nim.	1,9	2,35	4,2
„Punane Holm“	1,2	2,7	3,7
„Voshod“	1,3	0,35	3,4
„Krasnaja Niiva“	1,2	1,4	3,0

Kamsovos võttis klassivõitlus kolhooside kindlustamise ümber eriti teravad vormid. Siin tapsid kohaliku kirikunõukogu liikmed — kulakud — 1931. aasta kevadel aktiivse kolhooside organiseerija, kooliõpetaja (kommunisti) sm Kiivi. Siin tegutses kulakutest-kahjurite bande veel peale sm Kiivi tapmist kolhoosides edasi.

1932. aasta arvud — see on süüdistuseaktiks kulaklikele kahjuritele, kes kolhoose lõhkusid. 1932/33. aastal viidi Kamsovos läbi kolhooside puhastus kahjurlikust ollusest, ja arvud 1934. aastal näitavad, et see puhastus tarvilik oli ja häid tagajärgi andis.

Meie võiks täiendada „Sakala“ ja Kamsovo kolhooside nimekirja veel Smolegovitsa „Kiire“ ja „Lohi“ kolhoosidega (Volossovo r.), „Edasi“ nimelise kolhoosiga Punase-Lagedalt (Aasovi-Mustamere piirk., Sotshi r.), võiksime siia juurde lisada „Kominterni“ kolhoosi Kesk-Volga piirkonnast, võiksime lisada juurde palju kolhoose, kus suures klassivõitluse katlas on keenuv välja kolhoosnikkudele jõukas elu.

Nõukogude Liidus, kus töö on needusest saanud au ja kuulsuse asjaks, kangela teoks, pole meil enam „talumatse“. Ka küla ise on võtnud omale hoopis teise näo ja teise sisu, kui oli enne ja kui on veel praegu kodanluse maadel.

„Vana küla oma kirikuga kõige nähtavamal kohal, oma paremate üradniku, papi, kulaku majadega esiplaanil, oma talupoegade poollaganud üttidega tagaplaanil — hakkab ära kaduma. Tema asemele asub uus küla oma ühiskondlik-majanduslike ehitustega, oma klubidega, raadioga, kinoga, koolidega, raamatukogudega ja lastesõimedega, oma traktoritega, kombainidega, peksumasinatega, automobillidega. On kadunud vana kulakust-kurnaja, liitakasuvõtjast-vereimeja, kaupmehest-spekulandi, papi ja üradniku tähtsad kujud. Nüüd on tähtsateks inimesteks kolhooside ja sovhooside, koolide ja klubide tegelased, vanemad traktoristid ja kombainid, põllu- ja karjabrigadirid, kolhooside põldude paremad mees- ja naislööklased“ (Stalin).

Niisugune on tänapäevase küla pilt.

Kulakute Odenberkide, Klaoste, Tiirikute, Juhkamite, Oomelite, Vohlade ja paljude teiste asemel, kes omal ajal olid Simititsa (Volossovo r.), Domkino (Pun-

Struugi r.), Voschkovo (Oudova r.), Rongovitsa, Aruküla (Volossova r.) ja Nasimovo (Oudova r.) tähtsateks inimesteks, kulakute asemel, kes veel pooltosinat aastaid tagasi püüdsid oma järele vedada vähemteadlikku osa kehvikutest ja keskmikudest, on tänapäeva külades hoopis teistsugused tähtsad inimesed.

Tänapäeva Simiititsas on kulakute asemel tähtsateks inimesteks kolhoosi paremad lööklased, endised sulased, kehvikud ja keskmikud, sm-d *Aleksander Muru* — kolhoosi parem lööklane, sm *Artur Limberg* — kolhoosi parem brigadiir, sm *August Kaliiber* — endine kulakute sulane, praegune traktoristide brigadiir, sm *Laurent* — kolhoosi parem tallimees jt, jne.

Niisuguseid tähtsaid inimesi on kasvanud igas kolhoosis. Ja nende tähtsuse mõõdupuuks ei ole mitte suur rahakott, mis kokku pandud sulaste ja teenijatüdurukute kurnamisega, vaid *oma aus töö kolhoosis*.

Niisuguse ausa tööga on meil kasvanud kolhoosides suur hulk häid lööklasi, keda kõigile seni veel töös mahajäävatele kolhoosnikkudele võime eeskujuks seada.

Sm Kingissepa nimelise kolhoosi lööklane (Tatarski r., Lääne-Siber) sm *A. Kala* saab oma 371 tööpäeva eest 230 puuda teravilja, rahast ja muust tulust rääkimata. See on Siberi headel põldudel, kus tänavu oli eriti hea viljasaak; kuid „Majaku“ kolhoosi liige sm *August Vaht* (Lääda rajoonis, Leningradi obl.), kellel naisega kahe peale tehtud 600 tööpäeva, ei jää ka oma 150 puuda teraviljaga hädasse. Ei jää kaugeltki hädasse ka „3. juuli“ kolhoosi lööklane sm *Jakob Sünter* (Dubnikovos, Punase-Struugi rajoonis, Leningradi oblastis), kes oma ausa töö eest üle saja puuda teravilja sai. Enne revolutsiooni tuli sm. Sünteril kulakutelt maad rentida ja kuidagi näljaga kahasse läbi elada. Alles siis, kui kolhoos sissepugenud kulaklikkudest kahjuritest puhastati ja igale kolhoosnikule tema ausa töö saadused kindlustati, tundis sm Sünter kolhoosi oma tõeliku sotsialistliku koduna.

Millal võis Molotovi nimelise kolhoosi praegune parem karjatalitaja sl Leontiine *Saar* (Oudova rajoonis, Trutnevos) *enne kolhoosi* end 50 puuda vilja omanikuks lugeda, nagu peale 1934. aasta tuludejaotuse? Millal enne kolhoosi võis kulakute teenija sl Liisa *Suura* (samal kolhoosis) end jõukana tunda, ilma et oleks mingit muret homse päeva eest? Praegu on sl Suura Trutnevo parem lööklane, kolhoosi parem seakasvataja. Ta on oma

ausa tööga kolhoosis jõukaks saanud, on külanõukogu liige, kuid sellele tööle valiti ainult paremaid parematest.

Niisugune on NSV Liidu eesti kolhooside rõhuvas enamuses olukord tänapäeval. Ja ühes majandusliku tõusuga kasvab ka kolhoosides uus sotsialistlik kultuur. Rääkimata sellest, et jõukuse kaasas kolhoosidesse sõidavad uued traktorid, veoautod, uued põllutöomasinad, rääkimata tehnilise varustuse kõvendamisest, tuleb ära märkida seda, et ikka rohkem on niisuguseid kolhoose, kus kolhoosnikkude tubadesse elekter valguseallikana sisse tungib. Me ei räägi näiteks „Valter Kleini“ kolhoosist, kus elekter juba mitu aastat pea valguseallikaks on. Vaatame rohkem mahajäänud rajoone. „Majaku“ kolhoosis Lääda rajoonis (Len. obl.) ehitavad kolhoosnikud jõe ääres oma elektrijaama. Peale valgustuse hakkab elektrijaam jõudu andma saeveskile, rehepeksmisele jne.

Tänavu talvel loodab ka „Kiire“ kolhoos (Trutnevos, Oudova r.) oma elu valgustama hakata elektriga.

Uute masinate, elektri, uue tehnika kõrval sammuvad kolhoosilise jõukuse kaasas kolhoosnikkude kodudesse ikka rohkem niisugused kultuuri riistapuud nagu patefoon, jalgratas, õmblusmasin.

Kolhoosnikkude töösaavutused tõmbavad ikka rohkem kolhoosi astuma neid mahajäänumaid üksikmajapidajate hulki, kes seni kolhoosi elu kõrvalt on vaadanud, oodates, „mis sellest välja tuleb“. Niisuguses mahajäänud nurgas, nagu oli Kamsovo, millest eelpool jutt, astusid, kolhooside suuri saavutusi nähes, 1934. aasta sügisel, nõukogude ümbervalimise ajal, 30 uut üksikmajapidamist kolhoosi; Trutnevos asutati seni kolhoosist eemal seisnud üksikmajapidajate grupis uus kolhoos. Volossovo rajoonis, kus 1933. aastal veel kollektiviseerimise protsent 35 ümber kõikus, oli 1934. aasta lõpuks kollektiviseeritud juba 45 protsenti töötavatest taluperedest, ja peale rajooni nõukogude kongressi võttis kollektiviseerimise tõus erilise hoo. Samas rajoonis oli Simiititsa külanõukogu rajooni nõukogude kongressi ajaks kollektiviseeritud 74 protsenti. Peale nõukogude kongressi tuli terve rida uusi üksikmajapidamisi juurde.

Nüüd agiteerivad kolhoosid üksikmajapidajate hulgas juba oma suurte saavutustega, agiteerivad kolhooside paremad lööklased ise üksikmajapidajaid. Eriline osa on selles ka nendel paremustel, mida nõukogude võim annab kolhoosnikkudele, võrreldes üksikmajapidajatega nii maksude kui ka

muude ühiskondlikkude kohustuste täitmisel. Kolhoos — see on sotsialistlik plaanikindel majapidamine, üldise ühiskondliku majapidamise lahutamatu osa, kolhoosnik — see on nõukogude võimu kindel tugi. Juba praegu, mil meil üle terve NSV Liidu kollektiviseerimise protsent 80 lähedale ulatab, mil kogu põllupinnast üle 90 protsendi kolhooside ja sovhooside käes on, muutub üksikmajapidaja osa ikka väiksemaks, ikka tähtsusetumaks, ja teine sotsialistliku ehitamise viisaastak teeb sellele feodaalkorrast läbi kapitalistliku ühiskonna sotsialistlikusse ühiskonda üle kandunud majapidamisvormile täieliku lõpu.

Talupoja viletsa väikese kääbus-majapidamise asemel on NSV Liidus maailma kõige suurem, kõige eesrindlikum põllumajandus; see majandus toob kolhoosnikudele sotsialistliku jõukuse, sotsialistliku *külluse*. Toob niisuguse elu, millest talupoeg kapitalistlikus kurnamiskorras kunagi unistadagi pole julenud, mille kõrval ka külakurnaja — kulaku — elu mannetu käperdamine on.

Sellele elule juhib Nõukogude Liidu talupoegi enamlastepartei, eesotsas oma suure juhi seltsimees Staliniga. Ja proletariaadi diktatuur aitab töötaval talurahval kasida sellelt teelt igasugused takistused, eeskätt need külakurnajad, kes selle sotsialistliku jõukuse kättejõudmist takistada püüdsid ja püüavad. Kulaklus, kui klass, on purustatud, kuid ta jäänused katsuvad veel siin-seal tegutseda, katsuvad kolhoosidele kahju teha, katsuvad kolhoose tagasi tirida. Ka need jäänused saavad purustatud. Ei tohi meie sotsialistlikku ühiskonda ehitavas külas olla niisuguseid ollusi, kes talurahva miljonite heale, jõukale, kultuursele elule minemisele vastu töötavad.

Kasides ühiskonnast vana, hukkamisele määratud, annab proletariaadi diktatuur igakülgset abi sotsialistlikule põllumajandusele — kolhoosidele.

Kui proletariaat 1917. aastal suures oktoobrirevolutsioonis võimu võttis, oli traktor külas imeasi, millest paljud polnud kuulnudki. Kombainist ei teatud üldse midagi. Nüüd on NSV Liidul võimas traktoritööstus, mis iga aasta kümned tuhanded võimsad traktorid põldudele saadab. Nende hulk on kolhooside põldudel juba üle kahe ja poolesajatuhande. Kombainitööstus saadab iga aasta välja paljud tuhanded kombainid. Kas oleks kapitalistide ja mõisnikkude valitsuse all Venemaal niisugune asi võimalik olnud, et talupojad ise enda jaoks hakkavad masinaid

leiutama? Ent Nõukogude Liidus leiutasid kolhoosnikud, „Valter Kleini“ nimelise kolhoosi liikmed¹, smd Anvelt ja Grigorjev, kuulsa „põhja-kombaini“. Leuitajad on ümbritsetud partei ja valitsuse hoole ja tähelepanuga, ning nende leitud masinat hakatakse juba lähemal ajal hulgaliselt valmistama. Traktorid, kombainid, mitmesugused teised masinad peavad vabastama talupoja, kolhoosniku raskest tööst maaharimisel, peavad tema tööd kergendama, peavad aitama kaotada vahet küla ja linna vahel.

Ja selleks, et kergendada kolhoosidele oma majanduse kindlat jaluleseadmist, kustutas Nõukogude valitsus maha kolhooside vanad võlad, mis olid tehtud enne 1932. a. lõppu. Mitmel muulgi viisil hoolitseb Nõukogude valitsus kolhooside eest, kergendades nende tööd ja riiklikke kohustusi.

Missugune teine valitsus maailmas hoolitseb veel nii talurahva eest?

Kus iganes mujal maailmas võib töötav talupoeg tänapäev kindel olla, et ta oma ausa tööga mitte ainult ennast ja oma perekonda ära elatada, vaid koguni *jõukaks* võib saada?!

*

Mispärast röökis siis valge Eesti kodanline ajakirjandus niisugusel jõhkral põrsakombel NSV Liidu „talupoegade“ „raske seisukorra“ üle?

Kas ei teadnud kõik need kodanlise kurnamiskorra sulerüütliid õiget olukorda NSV Liidu külates, ajasid oma jõhkraid laimujutte rumaluse pärast? Kas peaksime ütleva: isa, anna nendele andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad?

Ei, seda meie ei ütle. Need kodanliste toimetuste rea- ja krossikangelased *vale-tasid teadlikult ja sihilikult*. Valetasid sellest hoolimata, et Nõukogude Liidus istuvad nende ajakirjanduslikud esindajad, kes Nõukogude Liidu külade ja kolhooside tõelikku olukorda teadma pidid ja *teadsid*. Need kodanluse klassihuvide valvel seisvad tindihinged valetasid teadlikult ja sihilikult kahel põhjusel.

Esimene põhjus seisib selles, et töörahva riik karmilt karistas ja karistab kulaklikke ollusi, kes kolhooside vastu töötavad, kes kolhooside tegelasi tapsid, kes kolhoosidesse pugesid ja neid sise-

¹ Sm Valter Klein (Roobas) oli üks Eesti töölisteklassi ennastalgavaid eesvõitlejaid; üks 1924. a. 1. detsembri ülestõusu organiseerijaid ja juhte. Suri peale 1. dets. saadud külmetuse tagajärjel Eestis. — *Toim.*

mise jõhkra kahjuritööga laostada püüsid (ja iga põrsa või vasika juures, mida nendel kulaklikkudel kahjuritel korda läks kolhoosides tappa, tõstis sama kodanline ajakirjandus, „Postimehe“, „Rahva Sõna“ ja „Vaba Maaga“ eesotsas, metsikut rõõmukisa: kolhoosidest ei saa asja!). Niisuguste olluste karistamise, niisuguste olluste väljasaatmise kolhooside piirkonnast tunnistas eesti kodanline ajakirjandus kommunistide sõjaks „talupoegade“ vastu *üldse* — sellepärast, et eesti külakurnajad NSV Liidus olid luu eesti kodanluse luust ja liha tema lihast. Niisugused kahjurid võttis eesti kodanline ajakirjandus kahe käega oma kirjasaatjateks, nagu, näiteks, salaja Eestisse jooksnud Simiititsa kulaku *Dombergi*, või Goretski suurkulakust-spekulandi *Halliku*, kelledele „Päevaleht“ lahkelt oma sopase rüppe avas. Need kurnajad tegid Nõukogude Liidus just seda valgekaardlikku tööd, fashistlikku tööd, kahjuri lõhkumistööd, millele südamerõõmuga kaasa tunneb iga piiritagune valgekaardlane, kelle ihad käivad Ilmeni järveni; *sellepärast* võttis valge Eesti kodanline ajakirjandus need kümme korda töörahvale kahjulikud nārukaelsed bandiidid oma kaitse alla.

Teine põhjus seisab selles, et suure röökimisega „Venemaa talupoegade hirmsatest hädadest“ tahtis ja tahab Eesti kodanline ajakirjandus lämmatada seda hädikas, mis terve Eesti vabariigi iseseisvuse aja kostab *Eestimaa* taludest, et eesti töötav talurahvas ei kuuleks ega näeks, kuidas vabas proletaarses nõukogude riigis, kus kodanluse võim kukutatud, talurahvas jõukusele sammub.

Palju on Eestimaal niisuguseid kehviku või keskmiku talusid, mille laual poleks kopsinud kohtupristavi oksjonihamer? Palju on praegu Eestimaal niisuguseid talusid, mis poleks võlgadega ülekoormatud ja mis ei maksaks oma sissetulekud võlaprotsentide katteks?

Kas räägib see Eestimaa talupoegade seisukorra lähedusest, et Eestimaa põllumajanduse rahalised sissetulekud 1929/30. aasta 113 miljoni krooni pealt 1932/33. aastaks 50 miljoni krooni peale langesid? Kas pole mitte selles olukorras kehal, omal jõul töötaval talupojal alaliselt poomisenõõr kõri ümber? Ja selle nõõri otsad on pangahärrade ja suurhangeldajate käes; kui tahab, siis annab õhku, kui ta huvid seda nõuavad, siis kägistab hoopis ära.

Agaga nüüd võivad kõik need „Postimehe“ Koodi-Jaanid, „Kaja“ Tupitsad ja mis nende nimed kõik on, tulla ja rusikaga endale

vastu rindu lüües öelda: Aga vaata, noor-mehe, meie maksame oma talupoegadele väljaveetavate kanamunade, võikilogrammide ja põrsaste pealt preemiat! Vaat see vast on toetus talurahvale!

Igatahes, kuid see ei anna tunnistust mitte teie elujõust, vaid teie korra *mädanemise protsessist*. Eestimaal on 150.000 talu. Nendest on oma võikilogrammide ja põrsanässide eest preemiat saanud 17.000 taluomanikku. See on hallparunlik koorekiht, kuid 133.000 omal jõul töötavat talupidamist on surmale määratud. Niisama, nagu mõni põdur vanahärra endale ahvi või kehvema ligimese verd sisse pumbata laseb, et oma elupäevi veel natukenegi pikendada, nii pumpab kodanluse diktatuur töölistelt ja nimetatud 133.000 töötavalt talult maksudena seda verd välja, mida 17.000-le hallparunimõisale sisse pumbatakse, et nad kriisikägistuses ei kõngeks.

Niisugune on lugu „armsate eesti vendade“ oma majapidamises.

Agaga kuidas elavad vähemusrahvused?

NSV Liidus valisid eesti kolhoosnikud ja üksikmajapidajad oma paremad esindajad *oma* rahvuslikkudesse külanõukogudesse. Tikopesa, Simiititsa, Aruküla, Mugutovo, Leineri, Domkino, Podooli, Dubnikovo, Nasimovo, Trutnevo, Luuküla, Loomovo, Kamsovo, Jablonja, Smorodino, Uus-Estoonia, Salme, Punase-Lageda, Lilleküla ja kümnete teiste eesti külanõukogude piirkonnas elavad eesti kolhoosnikud ja töötavad üksikmajapidajad valisid oma paremad esindajad nõukogudesse, andes kindla juhtmiku kaasa — veel suurema energiaga võidelda sotsialistliku jõuke kindlustamise, uue sotsialistliku kultuuri õitsengu eest külas. Leningradi oblasti nõukogude kongressile tulevad kuuemiljonilise töörahvaväe esindajatena ka eestlastest töötavate hulkade esindajad mitmetest rajoonidest. Nad tulevad ja räägivad oma suurtest võitudest oma elujärje parandamisel, nad tulevad ja räägivad oma saavutustest parema elu ehitamisel, mille jaoks töölisteklasi võim kommunistliku partei juhtimisel kõik võimalused on annud, nad tulevad ja räägivad, kuidas ühiselt sotsialismi edasi ehitada.

Agaga mida räägivad Narvataguste vene külade ja Petserimaa vähemusrahvused kodanlikes Eestis?

Eesti kodanluse rahvusliku rõhumise poliitika on nimetatud rajoonide vene talurahvast tassitud mitmele poole „suurele“ Eestimaale laiali, eestlaste hulka, mere-rannikutele ja liivaküngastele koltuma, su-

rema. Nendelt on võetud elamise võimalused.

Narva valla kaks endist vallavanemat Mihkel Lillepuu ja Semjon Paju on põrandalla aetud ja nad kirjutavad jubeid lugusid sellest rahvusliku rõhumise poliitikast, mida Eesti riigi võimude toetusel piiriäärsetes maavöös läbi viiakse.

Et lüüa piiriäärsete vene talupoegade hädakisa, selleks lärmab kodanline ajakirjandus eestlaste tagakiusamisest „Venes“, nagu kodanline ajakirjandus jonnakalt nimetab NSV Liitu.

Selleks, et Eestimaa töötava talurahva seisukorrast pilt võimalikult täielikum saaks, toome ühe pildikese kehvikupere olukorrast, mille „Postimees“ 6. novembrist 1934 kahtlemata kogemata läbi lasknud:

„Võrumaal, Räpina vallas, Raigla asunduse soos asub onn, mis kindlasti kõige viletsam ja hädaohlikum elamu kogu Eestis. Kui keegi räägiks sarnasest elamust, milles labajalani ulatuv pori, kus iga taevast sadav vihmapiisk jookseb selga, iga tuulepuhang liigutab toaelanikel seljasolevaid riideid ja läbi seinapragude võib näha päikese tõusu ja loojamnemist, ning millise onni kõrgus vaevalt 150 sm ja mis poolenisti juba sisse langenud ja peagi ähvardab rusuhunnikuks langeda kogu onn, et sellises elamus elab abtelupaar oma 3 alaealise lapsega, siis tõesti ei saaks seda keegi uskuda... Kuid ometi

elab seal Johannes Susi oma abikaasa Emma-Elfriede ja 3 lapsega, kuna neljas laps uppus sinna elamuse vette ja porri. Kogu perekonda ähvardab ka iga hetk onni sisselangemine.

Elamusse pääseb küüruüades. Ka sees peab olema kummargile, sest onni kõrgus on vaevalt 150 sm. Akna avaus on kinni topitud kaltsudega. Laest tilgub kaela vahetpidamata musta vett, mis imbub laeks olevast kõnstsast. Toa põrandal on vesi ja pori, kuhu peale pillutud õlgi, rohtu ja hagu. Nurgas asetseb kuhu mädanema hakanud hagu, millel magab 5-aastane tütar Pärja. Ühes räpases kastis, mis kliigeks, magab 2-aastane poeg Meinhard, kuna 8-aastane poeg Herbert Johannes ruumi ja aseme puudusel õõbib kus saab. Toa nurgas asetseb ka ahi ja pliit. Peale selle ei mingit mööblit — ei pinki, tooli ega lauda. Sööginõusid neil üldse ei ole. Nende aset täidavad roostetanud kilukarbid ja süüakse sõrmedega. Porises nurgas seisab paari vaka osa kartuleid, kus lapsed käivad juures ja purevad tooreid kartuleid nagu porgandeid!“

Kahtlemata pole sellesarnaseid onne ainult Räpinas. Selletaolistesse onnidesse on kehvtalurahvas koltuma määratud igas Eestimaa nurgas. Ja ta ei pääse nendest onnidest ennem, kui ta talitab Nõukogude Liidu töötava talurahva eeskujul — ühes töölisteklassiga: härrad vabrikutest ja hallparunid mõisatest minema, võim töörahva kätte! Ainult sel teel pääseb 133.000 taluperet Eestis oma praegusest rängast orjusekoormast ja onnidest.

E. K.

Lühikesi andmeid suurest tööst N. Liidus

Tööstuse alalt.

NSV Liidu rasketööstus täitis 1934. aasta plaani. Aastase toodangu väärtus on 20 miljardit 200 miljonit rubla. Juurdekasv, võrreldes 1933. aastaga, on 26,7%, plaani järelle pidi juurdekasv olema 23%. Töövilkajuse tõus on 16%, omahinna langus 4,5%.

Malmi sulatati 10.440 tuhat tonni, s. o. 3.332 tuhat tn. rohkem, kui 1930. aastal. Sellega on NSV Liit malmitoodangu poolest esimesel kohal Euroopas.

Terast sulatati 9,565 tuhat tonni.

Kivisütt kaevati 93,5 miljonit tonni.

Elektritööstus andis 20,5 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat.

Sellega on NSV Liit elektrienergia väljatöötamise poolest teisel kohal Euroopas.

1934. a. valmistasid NSV Liidu tehased 8300 **kombaini**. 1935. a. peavad kombainide hiiglatehased valmistama 20.000 kombaini.

Traktoritehased valmistasid 90.776 traktorit. Sellega on NSV Liidul esimene koht maailmas traktorite valmistuses.

Autotehased valmistasid 72.466 veo- ja kergesõidu-autot.

23. novembril oli Ukraina Doni basseinis rekordne kivisöesaak: Doni basseini andis ööpäeva kohta 164.644 tonni, mis siimaani kõige kõrgem saavutus on ja 102,5% plaanist välja teeb.

1935. aasta algul töötas metallurgia alal 298 sulatusahju — kokku 7944-ruutmeetrilise põhjapinnaga.

Hakati ehitama Grosnõist Mahatsh-Kalaa'sse nafta transporteerimise juheta. Juhe pikkus tuleb 160 kilomeetrit; ehituseks läheb tarvis 12 tuhat tonni torusid.

27. detsembril saatis Karl Marxi nimeline tehase Leningradist viimase komplekti tekstiilmasinatid Türgimaale. Üldse on tehase Türgi tekstiilkombinaadile valmistatud 155

tekstiilmasinat. Masinaid Türgi tekstiiltööstuse jaoks valmistavad ka mõned teised tehased.

Kolonna veduritehas valmistas esimese ülivõimsa diiselvehuri E-E-L-18. Veduri võimsus on 1200 HP (hobusejõudu). Proovisõidul andis vedur väga häid tagajärgi. Vedur ei ole mitte parem üksi NSV Liidus, vaid terves ilmas. Käesoleval aastal valmistab tehase 20 niisugust vedurit.

Uus Luganski tehase valmistab end. teedekomissari sm A. A. Andrejevi nimelise veduri 2-7-2. Proovisõidul vedas vedur 2780-tonnilise laadungiga kaubarongi, s.o. 280 tonni üle määratud maksimumi. Vedur on 11-teljeline; iga telje peale tuleb 20 tonni veduri enese raskust. See võimaldab veduril igal teel sõita. See on uus võit nõukogude tehnikas.

25. detsembril hakkas Slatoustis sm Stalini nimelises metallitehases töötama 3. nõukogude bluming. Bluming annab 300—330 tuhat tonni mitmesugust sorti ehitusemetalli aastas.

Kesk-Aasias, Haudagis, leiti uus naftarajoon. Rajooni hakati ekspluateerima.

Volhovi alumiiniumikombinaat, Leningradi oblastis, andis 1932. a. 855 tonni alumiiniumi, 1933. a. — 2882 tonni. 1934. a. novembris täitis alumiiniumikombinaat aastaplaani, andes sotsialistlikule tööstusele 5800 tonni alumiiniumi.

Kõige põhjapoolsem elektri-hüdrojõujaam maailmas, Niivajõel, Kola poolsaarel,

andis esimese poolteise kuuga 4 miljonit kilovatt-tundi energiat.

Hukkunud laevade päästeselts (EPRON) tõstis 1934. aastal merepõhjast üles 35 laeva. Kõige suurem neist on 16.000 tonni mahuga kaubalaev.

Mõned arvud Magnitogorski hiiglatehase võimsusest. Magnitogorski tehase annab 2.500 tuhat tonni malmi aastas. Tehase keskelektrijaama võimsus on 248 tuhat kilovatti, see on 4 korda tugevam kui Volhovi jõujaam. Magnitogorski kombinaat tarvitab aastas 167,5 miljonit kantmeetrit vett, see on $\frac{3}{4}$ Leningradi veevärgi võimsusest. Tehase sisemiste raudteede pikkus on 305 km, pealeselle 55 km kaevandustesse. Aastane auru hulk on nii suur, et see võiks vabalt varustada terve Leningradi auruküttega. Tehase gaasid jatkaks aga kütteks kuuetele niisugusele linnale, nagu Leningrad.

Moskva maaaluse raudtee esimene osa lasti käima. Ameerika konsultant Morgan tunnustab Moskva maaaluse raudtee kõige paremaks maailmas. Maaaluse raudtee õõnsuse läbilõige Londonis on 3,7 meetrit, New-Yorgis 5,2 meetrit, Moskvas aga 5,5 meetrit. Maaaluse raudtee ehitamisel töötas 70 tuhat töölisi. Ehitus on tervelt ainult nõukogude oma materjalist. Maaaluse raudtee jaamad on 170 m pikad, 34 m laiad ja 13 m kõrged. Nad on ehitatud mitmevärvilistest marmorkividest ja näevad oma sammaskäikudega välja nagu uhkete losside saalid.

Põllumajandus ja tootlus

1935. alguks oli NSV Liidus 3500 masina- ja traktorijaama 281 tuhande traktoriga.

Sügisene künd 1933. a. oli NSV Liidus mehaniseeritud 38,6%, 1934. aastal aga juba 58%.

1930. a. tarvitati põllumajanduses 676,8 tuhat tonni kunstväetisaineid, 1934. a. — 1497,3 tuhat t.

1928. a., kui leivakaardi süsteem sisse seati, oli riigil 650 miljonit puuda toiduvilja. 1935. a. esimeseks jaanuariks, kui leivakaartide süsteem ära kaotati, oli riigi käes 1,5 miljardit puuda toiduvilja.

1928. a. oli riiklikude ja koöperatiivmagasinide ja müügikohtade arv 123 tuhat, 1935. a. on see arv 283 tuhandeni kasvanud.

1935. a. jaanuaris töötas Leningradi oblastis 52 linavabrikut 77 turbiini ja 86 koonelmasinaga.

Taschkendis hakkas tööle esimene osa hiiglasuurest kiutööstuse vabrikust, mille täisvõimsus on 158 miljonit meetrit riidet aastas.

1934. a. andsid *teerajoonid* 1600 tuhat kilogrammi teed — 750 tuhande kilogrammi vastu, mis 1933. a. saadi.

Kalatööstus täitis aastaplaani 100,8%. Ilma kohalike tööstusteta on püütud 12.547 tuhat tsentnerit kalu. Võrreldes 1933. a. on 12 miljonit puuda kalu rohkem püütud.

Rahvakomissaride nõukogu ja ÜK(e)P keskkomitee otsusel kustutati maha kõik riiklikud laened, mis põllumajandusele kuni 1. jaanuarini 1933. a. antud. Ühes protsentidega teeb see välja 435 mln 633 tuhat rubla.

Teaduste uurimise instituut organiseerib polaarvõõs 700-pealise põhjapõtrade sugukarja. Sugukarja eesmärgiks on polaarvõõ sovhooside ja kolhooside põdrakarjade tõugu parandada.

Tervishoid. Kultuur. Eluolu

Ivanovo oblastis oli enne revolutsiooni ainult 2 haigete vastuvõtmise punkti ja 4 arsti. Praegu on seal 37 dispansseeri, 71 arsti ja 11 sanatooriumi. Tervishoiutingimuste ja tööliste olukorra parandamise tagajärjel on tiisikusehaigusse suremine vähenenud 4 korda, võrreldes revolutsioonieelse ajaga.

Moskva „Dünamo“ tehase ajalehe „Motor'i“ tööliskirjasaatjad käisid läbi 87 töölisteperet, et välja selgitada, missugusel määral töölised kultuuritarbeid omavad. Tagajärjed olid väga huvitavad. Nendes töölisteredes oli 4361 raamatut, 17 patefoni ja 32 muud muusikariista, 25 jalgratast, 32 paari suuski. Seega tuleb iga töölisepere peale 50 raamatut, iga kahe pere kohta mõni muusikariist, ja iga neljas pere omab jalgratta.

1919. a. andis Lenin dekree di kirjaoskamatus e likvideerimise kohta. 1934. aastaks oli 45 miljonit inimest oma kirjaoskamatus e ja vähese kirjaoskuse likvideerinud.

1934. a. detsembris oli Moskv as sm Stalini nim. automobiilitehases kolmandat korda riigi filharmoonia kontsert töölistele.

Tadshikistanis ei olnud tsaari ajal ühtegi kooli. 1924—25. a. ehitati sinna esimesed 25 kooli. 1934. a. töötas Nõukogude Tadshikistanis 2557 kooli 132 tuh. õpilasega.

26. jaanuaril k. a. korraldas Proskurovi rajoonis kolhoosi tehnikum isetegevuse korras Bethoveni mälestuseõhtu. Peale mälestusekõnede kandis kolhoosi puhkpillide koor 200 kolhoosnikule ette viienda sümfoonia ja teisi Bethoveni töid.

Leningradis sai valmis uus maja eriteadlaste tarvis. Majas on 80 korterit, iga korter on varustatud vannitoaga.

Kevadise külvihoogtöö ajaks organiseeritakse Stalingradi oblasti kolhoosides ja sovhoosides 500 rändpunkti esimese arstibi andmiseks.

Käesoleval aastal pühitses nõukogude kinotööstus oma 15-aastase tegevuse juubelit. Kinokunst Nõukogude Liidus on oktoobrirevolutsiooni sünnilaps. Tsaari-Venemaalt parandas tööliste diktatuuri valitsus kinokunsti alal ainult — tühja koha.

15 aasta jooksul on paremad meistrid kinotehnika vallutanud. Nõukogude kõrgeväärtusega kinopildid, nagu „Soomuslaev Potjomkin“, „Ema“, „Maksimi noorus“, „Tshapajev“ ja palju teisi, ei ole mitte ainult Nõukogude Liidus miljonid sotsialistlikule ehitustööle vaimustanud, neile viha ja põlgust inimsoo orjastamise ja ekspluateerimise vastu õpetanud, vaid tänuliku tunnustuse leidnud ka teiste maade laialiste hulkade poolt. Partei on usaldanud kinomeistritele vastutava koha ideoloogilisel väerinnal, ja partei juhtimisel ja abil on see töö kannud tänuväärt vilja.

Kõige põhjapoolsem helikino on NSV Liidu 2 tuhande töölise kino Spitzbergeni saarel, Põhja-jäämeres.

1919. a. oli NSV Liidus 2000 kino; 1934. a. oli aga kinosisseseadeid 30.443.

1923. a. valmistasid nõukogude kinovabrikud 25 kinopilti aastas, 1934. aastal aga 278 pilti.

NSV Liidu kinolintide vabrikud valmistasid 1934. a. 52 miljonit meetrit kinolinti. Kaasanisse ehitatakse nüüd uut kinolintide vabrikut, mis hakkab aastas valmistama 200 miljonit meetrit kinolinti.

7. novembrist kuni 8. jaanuarini käis Moskv as kinopilti „Tshapajev“ vaatamas 2.189.334 inimest.

Leningradis valmistas OGPU nimeline optika-mehaanika tehas liikuva rändhelikino aparaadi. Aparaat mahub kahte käsi kohvrissi. Proovimisel andis uus aparaat hääleliselt paremaid tagajärgi kui harilikult suured paigalseisvad aparaadid. Tehas võib valmistada sarnaseid aparaate kuni 1000 tükki kuus.

Sport. Kehakultuur

12. veebruaril jõudsid kaks gruppi Kauge-Ida punaväelasi, suusasportlasi, Moskv asse. Suusatajad käisid selle maa ära vähem kui 100 päevaga. Keskmise sõidupäeva läbikäimine oli 93,4 km.

16. jaanuaril vallutas grupp Kabardini-Balkari autonoomse oblasti kolhoosnikuid,

25 inimest, Nõukogude Liidu kõrgema mäetipu Elbruse. Kolhoosnikud püstitasid Elbruse tipule VII üleliidulise nõukogude kongressi märgi ning saatsid raadio teel sm Stalinile tervituse.

Ameerika Ühendriikide osariigi Ohio Portsmouthi spordiklubi ja Moskva Bau-

mani klubi laskesportlaste vahelised laskevõistlused lõppesid Baumani klubi laskesportlaste võiduga. 3000 võimalikust laskesilma, 225 silma rohkem kui ameerika Portsmouthi klubi sportlased. Samuti Mosk-

valaste võiduga lõppes ka teine võistlus Newarki (Ühendriikide) sportlastega.

1934. a. novembris lõi NSV Liidu planerist sl Suhomlinova uue ilmarekordi kaheistmelisel planeeril, olles õhus ilma maandumata 24 tundi 10 minutit.

A. R.

Valge Eesti elupäevad

1935. a. jaanuarikuu kroonika

1. — Uueaasta raadiokõnes teatas hr president „oma armsale riigile“, et ta ei taha oma valitsusega ei ühestki parteist ega parteide blokist oleneda. Ta jääb parlamendita isevalitsejaks seni, kuni pole kaotatud kõik poliitilised parteid ning kuni rahvas pole „uutel alustel“ ümber organiseeritud.

Kuid presidendihärrale teeb kõige rohkem muret rahvaarvu vähenemine, madala sündivuse ja kõrge-
nenud surevuse tagajärjel. Ta töötab algaval aastal läbi viia sünntuspreemiade maksmise „tõupuhastele“ emadele.

— „Päevaleht“ seab oma juhtkirjas praegusele diktatuurile esimeseks nõudeks „lõhestamatu“ rahva loomise: töörahvas aiste vahele, kodanlus plitsaga pukis, sest — „ühest kannust olevat nad mõlemad võrsunud“.

— „Rahva Sõna“ teatel asutati Viljandisse näha-
töölise ametiühing 40 liikmega.

— Sotsfaschistide „Rahva Sõna“ hindab 1934. a. poliitiliste sündmuste kokkuvõtetes Pätsi-Laidoneri 12. märtsi faschistlikku riigipöõret kui „Eesti demokraatia elujõu ja tahte tõendust“!

2. — Tallinnas peetud „kasvatuskongressil“ löödi hädakella Eesti rahvaarvu langusest. Maailmasõjast alates olevat Eesti rahvaarv 55,000 inimese võrd vähenenud. 1934. aastal olevat Eesti ajalooos rahva juurdesünd kõige madalamale langenud. „Päevaleht“ peab sündivuse languse põhjuseks „kõrgest kultuuri“ ja „naisterahvaste iseseisvat tööd võimalust“. — Maa-
töölise hulgas aga olevat majandusliku viletsuse pärast perekonna loomine võimatuks saanud.

— „Päevalehe“ teatel sündis Viljandimaa luteri-
usu kogudustes 1934. a. 630, suri 830 inimest. Ta-
sakaal on surma kasuks sellega 200 inimese ula-
tuses.

3. — Hallparunite „Kaja“ loeb kõige kohasemaks rahva organiseerimise vormiks „kojad“ ehk korporatsioonid. Iga korporatsioon saaks tulevikus ka riiklikuks organisatsiooniks. Hallparunite koda peab „Kaja“ arvates kõiki teisi „kodasid“ poliitiliselt juhtima.

— Tartumaa õpetajad organiseerivad käesoleva aasta kevadel peale õppetöö lõppu ekskursiooni N. Liitu. Peale tööstuskeskkohtade tunnevad õpe-
tajad huvi ka kolhooside vastu ning tahavad neid külastada.

— „Kasvatuskongress“ annab tulemusi. Resolutsioonides kuulutatakse kõik mehed, kes üle 30 aasta vanad ja kes pole abiellunud, riigi vaenlasteks. Kirjandusele, kunstile, teadusele ja ajakirjandusele tehakse ülesandeks diktaatoreid rohkem ülistama hõakata.

— Narvutaguste vene valdade järjekindlas üm-
berrahvastamise tõmmatakse ohjad veelgi pingu-
male. „Päevaleht“ teatab, et nende elanikke on vaja „enam Eesti riigi ja rahvaga siduda“. Kõik vene valdade ja külade lähendamist hallparunite hu-
vides, „kunstliku“ vaenuõhutamise ärakaotamist ning igasuguse palgatöö „ausse tõstmist“. Siis saa-
vat Maarjamaast rahvusliku ühtsuse paradisi!

— „Postimees“ on opositsioonis ja ei mõtle mitte alati „riiklikult“. Ta leiab, et rahvaarvu suurenda-
misesel ei saa enne juttugi olla, kui pole selleks vajalikke majanduslikke eeltingimusi. Ilusaid põhimõtteid ei saavat kehval ajal „patta panna“. Lori! Tõnisson on eluaeg oma „pada“ „ilusate põhimõtte-
tega“ täitnud.

— „Päevalehe“ teatel on majanduskriis Narva
töölisele otse laastavat mõju avaldanud. Nii on Narva Aleksandri koguduses, tööliste raijoonis, 1934. a. sündinud 44, surnud 93 inimest. Narva-Jõe-
suus 11 sünni- ja 34 surmajuhtumit. Sellega ületab Narva kogudustes surevus sündivuse 100 kuni 300% ulatuses.

— Mida enam kasvab kiriku tähtsus riigiaparaad-
is, seda suuremaks kasvab ka kiriku enda võimu
aparaat. Praegu on valges Eestis maksvusel kahe-
järgulised kirikukohtud; ajutiselt kokkutulev üle-
riiklik kirikukogu ehk parlament; alatine kirikuva-
litsus, iga paari aasta pärast kokkukutsutav kiriku-
kongress; konsistoorium, ja piiskop oma praostite ja muude kiriklikkude hääradega. Kiriku propandanda-
ülesannet täidavad kõik kodanlised ajalehed. Kiriku-
kohtutel on poliitilise võim kirikumaksude sisse-
nõudmisel.

— Aresti ja rahatrahvi ähvardusel keelati valges Eestis avalikult välja panna võõrkeelseid kuulutusi, silte, reklaambroschüüre. Kinodes, kõrtsides, kaba-
reedes tohib ainult eestikeelseid ettekandeid pak-
kuda. Isegi grammatilliste vigade pärast avalikul kuul-
tusel võib kuus ajaks aresti mõistetud saada. Kohtu teel ümberahvastamine pannakse sellega nüüd seaduslikult maksma.

— „Kasvatuskongress“ leidis, et vähemusrahvuste kultuurautonoomia pole senisel kujul enam lubatav. Ta takistavat vähemusrahvuste laste kasvatamist „Eesti riiklusele“.

5. — Kodanluse omavaheline leppimatus ja saagihumus väljendub teravnevas vaidluses selle üle, kellele peab ikkagi kuuluma kõige suurem ja võimsam „koda“ Pätsi diktatuuri „üldise katuse all“. Hallparunid on kindlad, et valitsema peavad nemad. „Päevaleht“ pole sellega põrmugi rahul. Ta kuulutab oma ringkonna, s. o. monopolistliku linnakapitali, huvid üldisteks „kodaniku huvideks“ ning ähvardab selle juhtsõna all hallparunite templit maha kiskuda.

— „Päevaleht“ leiab, et kroonulik juhtsõna: „tehke sugu ja teid saagu palju“, olevat Eestis läbiviimata. Avaldatud statistika järgi on algkooli õpilastest kohutav enamus haiged, verevaesed ja tiisikuses. „Päevalehe“ juhtkirjaniku teate järgi olevat kehvus eriti maal nii ränk, et kehvikute lapsed on sunnitud sügisel isegi lumega paljajalu koolis käima. Milles juurde muretseda uusi lapsi, kui neidki ei suudeta üles kasvatada? — Tõejutt. Parem juba kulisid täiskasvanult sisse vedada, kui ise kasvatuses kuluisid kanda.

— „Kaja“ kaebab eesti küla kultuurilise kehvuse üle. Ettekanded seltsimajades olevat viletsad ning jätvat pettumuse tunde. Raadio on liig kallid ning väheste sissetulekute pärast peavad sellest ka hallparunid tühtlasi lahti ütlemale. — Eks nõudku Pätsilt, et see riigi kull raadio sisse seaks. Kõike muud saab, miks siis seda mitte?

— Sotsfaschistide „Rahva Sõna“ avaldab sügavat kaastunnet kontrevolutsioonilike Sinovjevi bandeile ja teeb nad „ebakultuursuse ja tooruse ohvriks“. — Mõnigi eesel arvab takka üles lüües, et ta — kuud tabab.

6. — Maapangale esitati 2000 talut võlapikenduse palved. — Vist kah „kriisi lahendamise“ tunnus, millest Pätsi tallalakkujad Eestis kaugutavad? — Tallinnas oli 1934. a. alguseks 29.343 ühetoalist, 7101 kahe-, 3979 kolme-, 1982 nelja-, 1160 viie- ja 1051 kuuetoalist korterit. Nõudmine aga on ainult ühetoaliste korterite järgi kasvanud, kus elavad töölised ja kehvenenud väikekodanlased.

7. — „Postimehe“ järgi on „kasvatuskongressil“ peetud 20 referaadist järele jäänud ainult „kuhelik üksteisele vastukälvaid arvustusi“. — Ja — las kopitab!

8. — Haridusminister, piirates Tartu ülikooli astujate arvu 600-ni, määras kindlaks ka vastuvõetavate üliõpilaste arvu üksikute teaduskondade järgi. Pappide fakulteed 25 üliõpilasega ületab, näiteks, loomaringi teaduskonna, kuhu aastas vastu võetakse ainult 20 uut üliõpilast.

— Türi linnavalitsus ei suutnud täita enam oma kohustusi ning kuulutati pankrotti. „Maaleht“ peab pankroti põhjuseks — koolimajade ehitamist ning ülalpidamist ja nõuab niisuguste „ebaproduktiivsete väljaminekute“ kitsendamist. — Tõepoolest. Eestis olevat „ainult“ 6% kirjaoskamatuid! Mis faschistlik riik see on!

— Kreenholmi vabriku Joala osakonnast lasti lahti 100 töölist. Mõõdunud aasta detsembri teisel poolel vallandati samast tehastest 200 töölist. — Nil, nil. Kriis aina „laheneb“!

9. — Sotsfaschist Rei püüab Pätsi diktatuuri „marksistlikult“ põhjendada, Pätsi diktatuur olevat tekkinud „rahva rõhuvate enamusel vabal tahtel“. Sel-le pärast ei saavat selle valitsuse revolutsioonilikul teel kukutamise küsimus üldse kunagi üles kerkida. Revolutsioon Pätsi vastu tähendavat revolutsiooni demokraatia vastu... Et: „hristaa raadi, kopejetchku“!

— 1934. aastal tõusnud metsade ülemäärase laastamise tagajärjel metsamaterjali väljaveo 70.000 standardini 40.000 standardi asemel 1933. a. Käesoleval aastal kujunevat metsa väljaveo küsimus raskeks.

— Põllumajanduse saaduste müügi tingimused Inglismaal üha halvenevad. Peekoni kontingenti vähendati Eestile 2020 tsentnerit võrd. Eesti võl hind langenud kõige odavamaks võiga ühele tasemele.

— Avaldati „palgatülde vahekohtu seaduse“ kava. Selle järele moodustatakse palgatülde „lahendamiseks“ komisjon, milles kaks valitsuse, üks vabrikantide ja üks tööliste esindaja. Kui komisjon ühtselt otsusele ei jõua, siis otsustab küsimuse majandusminister. Viimase otsus on sunduslik. Mingsugust streigitlikumist ei tohi töölised sellega ettevõtjate vastu alata. — Kui lihtne ometi!

10. — Milleski üldse vaja kõrgemat haridust? küsib „Vaba Maa“. Sest kui isegi Briti entsüklopeedia peatoimetaja I. B. Garwin olevat ilma kõrgema hariduseta olnud, siis... Juba vanasti üteldi, et üleliig suur tarkus — jampsimat ajavat. Ja „Vaba Maa“ on ju alati üpris tark olnud, olgugi, et toimetaja ülikoolis on käinud.

11. — „Rahva Sõna“ teatel teeb sotsfaschistide staabile muret kommunistide tegevus. Sest mõtelge — komiteed Tallinnas, Narvas, Pärnus ja Tartus. Põrandaalune kongress; antakse välja linnakomiteede häalekandjaid ning kuulutatakse välja isegi sotsialistlik võistlus uute liikmete kasvatamiseks ja vastuvõtmiseks parteisse! — No kuidas ei peaks see kollase sotsi mustaks vihastama!

14. — Ülemsots Rei hoiatab „Rahva Sõnas“ Pätsi kampa, et järsud muudatused olevat hädaohtlikud ja pakub jälle kord sotsfaschistide parteid — kui ventili, — mis võivat päästa kapitalistliku katla plahvatuselt.

15. — „Päevaleht“ kardab korporatsioonidelt keskaegset tsunftlikku takistust kapitalismi arengule. Ta lubab sedalaadi tsunftlikku riigi organiseerimist ainult niipalju, kuipalju seda täielikult suudab juhtida suurkapitali diktatuur.

— Valitsus kitsendab tuntavalt senist riikliku hoolekande seadust, viies hoolekande omavalitsuste ja valdade arvele. Hallparunlike vallavalitsuste hoolekande alattseks põhimõtteks Eestis on aga olnud: „kui pole vaestemaju, siis pole ka vaeseld“! Ja küllap siis „kaovad“ Eestist ka vaesed, nagu „kadusid“ töötud.

16. — Sotsfaschistid esitasid Pätsile uuesti oma nämmutatud märgukirja „plaanimajanduse“ sisse-seadmiseks. Sotside arvates olevat see nagu käkitegu — lisa aga sinovnikuid juurde, ja kohe laheneb kriis, rahvaarv tõuseb, tööstus elavneb, siseturu ostujõud kasvab, tööpuudus likvideerub. Sinovnikuid aga pakub sotsfaschistide partei „hulgaivilsi ja üksikult“.

— Kreenholmis seati sisse uued tükitöönormid alandatud palkadega. Senised palgad olid naistööliste 15 senti ja meestööliste 18 s. tunnis.

— Sotsfaschistlik ametühingute juhatus soovib Pätsile ka omakorda „plaanimajandust“, selle välja-töötamist ja täideviimist täielikult faschistlikule bürokraatiale pakkudes.

— Reil on veski ahjus. Juba kolmat päeva jõllitab ta silmi Pätsi poole ja vannutab kodanlust, et see omavaheliste võitlustega oma jõudu ei killustaks, siis poleks üldse enam pääsmise lootust nende — neetud kommunistide küürist!

17. — Tallinnas algas eila omavalitsuse tegelaste nõupidamine, kus Päts pikemas kõnes Eesti riigikorra faschiseerimise kava esitas. Ligi aastase terroriseerimise järele arvab presidendihärra nüüd viimaks võimaliku olevat demokraatia viimaseidki vilgi lehti nurka heita. — Faschiseerimise kavatsustes endalst on meil artiklites pikemalt juttu.

18. — Kindral Laidoner nõudis omavalitsuse tegelaste kongressil sõjalise ettevalmistuse tõstmist. Muu seas peavad alg-, kesk- ja ülikoolid eriliste sõjaväeametnikkude kontrolli alla seadama. Samuti antakse omavalitsused tagavara-ohvitseride komando alla. — Nähtavasti ei rahulda sõjatiiraseid kindralid enam kaitselidud kangelasedki.

19. — Eesti fashismi rassi prohvet, keegi Mägi Kurdla teeb „Päevalehes“ must valgel klaariks, et Kaleva — s. o. eesti — rass olevat 10 tuhat aastat tagasi valitsenud kogu India, ning aluse pannud terve maailma tsivilisatsioonile. Praegused eestlased kandvat oma veres „India muinasmaailma suure kultuuri pärimusi“. — Vaene Hitler! Mis maksab sinu kuulsakskildetud „aaria rass“ Kaleva-eesti ees! Müts maha matsipoja ees, kelle nabanööri pidi maakerka päikese küljes ripub!

— Faschistlik-baptistlik ümberistimine kannab vilja. „Päevalehe“ teatel oievat juba 500 perekonnanime „eestistatud“. Igast Weidermanist tehakse nüüd Weidermees või lihtsalt — kloun.

— Omavalitsuse tegelaste, — s. o. hallparunlikkude vallavanemate ja kindralitest linnapeade — kongress lõppes õige kõva mürtsuga. Kuulutati kõik ühte „kangesse eesti salka, kes kedagi ei karda, ning ka siis edasi läheb, kui maa väriseb!“ — Tõendatakse, et penid seda „vahvamini“ lõugavat, mida enam nad — kardavad.

21. — Kreenholmi töölisel arutasid oma üldkoosolekul tööpuuduse ja vahekohtu küsimusi. Selgus, et kuu aja jooksul on tehases lahti lasnud 322 töölisi. Tööliste keskel tekitab teravat rahutust vanade tööliste üleskirjutamine vabriku valitsuse poolt. Kardetakse nende vallandamist esimeses jäjekorras. — Mõned pildikesed kohtukojust — Eesti elu iseloomustamiseks... Tallinnas ilmub majapäevanäe nõudel üürniku varandust üles kirjutama kohtupristav. Üürnik ähvardab pristavit: „Ma teen su, kuradi, maske nii sodiks, et sa isegi end ära ei tunne.“ „Võimu ähvardamise“ pärast pannakse üürnik aastaks vangi.

Tööta maasulane lootis viimases hädas end vabalt valmistamisega jäljasurmast päästa. Ta joonistaski ühe viiekroonilise valmis, kukkus muidugi kinni ja mõisteti — neljaks aastaks sunnitööle.

Trükikoja omanik kaebas kaks endist töölisi korarikumise ja teiste tööliste peksmise pärast kohtusse. Peksmine sündinud töölt vallandamise pärast.

Politseikordnik Jäks on kusagil hoovivärvases kumminuudiga peksnud kodanik Habenichtsi, kes sellejuures valjusti karjunud ja lõpuks politseil nägugi kriilmustanud. „Rahuiikumise“ pärast kaebas politsei kodaniku kohtusse. Kõik tunnistajad on näinud ainult politseil toorust. Kodanik Habenichtsi pääsebki seekord ilma karistusest.

— „Vaba Maa“ teatel lõpetavat Tartu ülikooli veel palju noori, kes hoolega piiri „lahtiminekut“ idasse ootavat, ning kes ei mõtlevatki unustada „õndsas Venemaa lihapotte“. — Lori puha! „Unus-

tada“ ei suuda vaitd „Vaba Maa“ toimetaja E. Laamann oma mõisat Krimmis, mis talupojad revolutsioonis ära võtsid. Noori meelitab uus elu N. Liidus.

23. — „Kajas“ õnnistab papp Raudkepp Pätsi, et see nii „selgelt ja julgelt kiriku ja vaimuelu üllatõhtsusest, moraalist, intellektuaalsest kutsesest“ jne kõneleunud. Pätsi „kutsekõjad“ olevat issandalegi palju lähedamad ja „hingelisemad“, kui senised... kihid ja klassid.

24. — Valitsus avaldas traktorijaamade asutamise määruse. Jaamad on määratud hallparunite uudismaade ülesharimiseks. Kulud kannab osaliselt riik ja maksab veel erilist preemiati üleskõntud uudismaa suuruse järgi. Seda muidugi tööliste ja teiste talurahvakihtide kulul.

25. — Tartus said klaasivabriku korstna ümberkukkumise tagajärjel surma või elukardetavalt haavatava 6 töölisi. Korsten oli ehitatud alles aasta eest, kuid nii hooletult ja lohakalt, et tuulepuhangul kokku varises.

— „Postimehes“ kirjutab tohter Konik mitmesuguste poliitiliste „voolude“, nagu fashismi ja kommunismi vastu rohutähe (retsepti): päevas kolm korda kulbi täis „omavahelise viha ärakaotamise“ sulpi. Härra tohter jätab, kahjuks, mainimata, kust supikõõgist seda „rohtu“ saaks osta.

— Välisminister Seljamaa teatas oma raadiokõnes et Eesti pooldavat Ida-Locarnot, ning võtvat sellest osa, „kui kõik kutsutud riigid sellele alla kirjutavad“. See on — ka Poola- ja Saksamaa. Nähtavasti siis, muidu mitte.

— Kirjanikkude Liit pidas Tallinnas koosoleku. Faschistlik sinovnik Visnapuu toonitas, et „siis kui rahvas sammub ümberkorraldamise teed, tuleb ka kirjanikel end ümber korraldada“. Muidugi, muidugi, Henrik Visnapuu on juba faschistlikku riigipirukat närlmas, miks ei peaks ta sellest kõlkama.

27. — Kodade asutamise järg on jõudnud majaanikkudeni. Üürnikkudele aga koda ei lubata, et olevat „kutse“. — Ja õige, kah! Eks nad ela ju niigi peremeestega „ühe katuse all“.

28. — Tallinna sadamapolitsei võttis kohtulikule vastutusele 13 töölisi, kes töö ooteroumis oma eluolust juttu ajasid. Töölisi süüdistatakse „lubata koosoleku pidamises“.

29. — Eestis ilmuv saksa leht arvab, et parlamendi asemel tahab Päts katsetama hakata omavalitsuse tegelaste koguga. Vallavanemate kaudu olevat endisedki parunid rahvast „tagajärjekalt juhitud“.

30. — „Estländische Zeitung“ esitab Pätsi valitsusele kava: riigi alustoeks luua uus mõisnikkudekiht, keskmiselt vähemalt 300-hektaariliste mõisatega. Need tuleksid luua vanamõisate südamate ümber asundustalude kokkuostmise teel. — Parajal ajall

**ON AVATUD
TELLIMISTE
VASTUVÕTMINE**

1935. a. PEALE.

TELLIMISE HINNAD:

E D A S I

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

Klassivõitlus

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

LEEGID

1 kuu peale	— rbl.	75 kop.
3 " "	2 rbl.	25 kop.
6 " "	4 rbl.	50 kop.
12 " "	9 rbl.	— kop.

Vastutav toimetaja: H. Pöögelmann.

Tehniline toimetaja: V. Sander.

Väljaanne nr. 60. Ladumisele antud 25/II 1935. Trükkimiseks alla kirjutatud 22/III 1935. Paber 75 × 105. Autoriploognaid 4,3. 2 trükip. Ühes trükip. 85.680 trükkit. Üldse 171.360 trükkiähte. Lengorlit nr. 7674. Tiraash 800 eksempl. Töö nr.: 6902. „KÜLVAJA“ trükkikoda, Leningrad, 31, Dsershinski uulits, nr. 49.

Märgatud trükivead

Trükitud : *Peab olema :*

Sisukorras (kaanelhel)	Miczkievicz	Mickievicz
10. ltk. 1. veerg 1. rida ülevalt	soovitav“	soovitav
17. „ 1. „ 13. „ „	i 434	434

Ar 935 P
Klassiroitlus

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 2 (173)

Издание ЭКП (Этсекция Коминтерна). Журнал на эстонском языке.

400563

Издательское Товарищество Иностранных Рабочих в СССР, Ленинград, 141, Апракси пер., № 2.
Välismaatöölise Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, 141, Apraksi põikuiulis № 2.

Hind 75 kop.